Tractatus de venenis / [Petrus].

Contributors

Petrus, de Abano, approximately 1250-approximately 1315.

Publication/Creation

Rome : [Stephannus Planck], 1484.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/fnsbhy5j

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

wellcome collection

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

Case 3.a.36.
I
Rom
P
54

Petrus de Abano
Tractatus de venenis
[Stephan Plannck]
Rome
29 April, 1484

Hain *11.
Proctor 3641
Pellechet 9
B.M IV, 83

See Note on back cover inside

41524

¶ Tractatus de Venenis. A magiſtro Petro de Abbano edit⁹

De prologo agitur caplo .j.
De diuiſione venenoꝝ .ij.
De vnoquoqꝫ veneno in ſpeciali. capitulo .iij.
Modus ſm̄ quem venenuꝫ interficit capitulo .iiij.
De p̄cuſtodia ⁊ cautela ne aut venena ꝑpinantur aut ſi ꝑpinata non noceant. v.
De ſignis ⁊ curis cuiuſlibꝫ ſingularis veneni ꝑpinati. vj.
Ille qui argentum viuum ſumpſerit. vij
Gipſū qui biberit. viij.
Scoria eris. ix.
Scoria ferri. x.
Lapis magnetis. xj.
Lapis lazuli. xij.
Arſenicū ſublimatum. xiij
Litargirium xiiij.
Ceruſa. xv.
Calcucechumenō. i. viride eris capitulo xvj.
Plumbum uſtum xvij.
Azurum ſeu minium. xviii.
Realgar. xix.
Succus cicute. xx.
Succus titimalloꝝ xxi
Succus cucumeriſ aſinini. xxii
Succus vſnee. xxiii
Succus aut radix botbormarien. xxiiii
Succus coriandri. xv.
Succus mandragore. xvi.
Succ⁹ papaueris nigri. xxvii
Opium. xxviii.
Succus ſcamonee. xxix
Apium riſus. xxx.
Succus cherue. xxxi
Succus napelli. xxxii
Succus oleandri xxxiii
Succus mezereon. xxxiiii.
Succus ellebori. xxxv.
Alfeſſire. xxxvi
Succus brionie. xxxvii
Cornua ſpice xxxviii
Cornua oleandri xxxix.
Cornua bedeguar. xl.
Anacardus xli.
Nuces aut Auellanas. xlii.
Malum caſtoreum. xliii
Malos fungos. xliiii.
Nucem vomicam xlv.
Coloquintidam. xlvi.
Ficus pharaonis. xlvii
Semina iuſquiani. xlviii
Grana cochonidii. xlix.
Baccalauras rancidas. .l.
Catapuciam. li.
Semen vitice. lii.
Semīa papaueris nigri. liii.
Semen ellebori. liiii.

Semen citute· lv·
Semĩa humida coriãdri. lvi·
Semen ſerpentarie· lvii·
Si qs morſus aut pũctus fuerit ab aliquo aĩali venenoſo. capitulo lviii·
Jlle quẽ momorderit vipa· lix
Mordicationi ſcorpionũ. lx·
Mordicationi araneaꝝ· lxi
Mordicationi rutele lxii.
Mordicationi apium lxiii·
Mordicationi aĩaliuꝫ· lxiiii
Morſis a cane· lxv
Cantarides biberit· lxvi·
Lac biberit· lxvii·
Ad aſſaturã ſuffocataꝫ· lxviii
Piſces frigidos· lxix·
Cerebꝝ catte· lxx·
Extremitates ſcaude cerue lxxi
Sanguis bouinus· lxxii
Sanguis buffonis· lxxiii
Sãguis homĩs colerici· lxxiiii·
ſãguis mẽſtruꝰ aut leproſi· lxxv
Qui morſus fuerit ab homine ieiuno· caplõ· lxxvi·
Qui morſus fuerit ab ullo ſerpente· caplõ lxxvii·
Cui datum fuerit fel leopardi capitulo· lxxviii.
Qui biberit ſalamãdriã· lxxix·
Cui lepus marinus uel rana marina· lxxx·
Qui morſus fuerit a mure ſimeo gatto· lxxxi
Capitulum de deſcriptione bezaartice uirtutis ad unũquodqꝫ uenenum· lxxxii
Queſtio utꝝ tiriaca· lxxxiiii

Finit tabula capituloꝝ huius opuſculi·

De Prologo· Capitulum primum·

Euerendiſſimo in Christo patri ꝛ domĩo domino· A· diuina prouidentia ſummo pontifici Petrus de Abbano minimus medicoꝝ cũ deuotione pſens ſcriptuꝫ tam veſtre petitioni qꝫ pro debiti ſolutione afferre iuxta poſſe obedire propono· ut ſanctitati veſtre tum ad profectum corporis tum ad ſcibilia coaugenda tractatum vtileꝫ non minus qꝫ breuem de venenis inſcribam· Primo ſiquidem diuiſionem faciam de venenis· Sunt enim nobis magis nota quecunqꝫ per partes diuidunt quoddam totum· Secundo vnumquodqꝫ diuiſionis membrorum reſoluam hinc ad terminuꝫ ſingularem·

ſic enim cuiuſqꝫ rei ſcientia completur a generaliſſimis ad ſpe
cialiſſima deſcēdendo· Tercio deſcribam modum ſm quem ve
nenum mortificat ⁊ nocumentum inducit humano medicine
corpori proximatuꝫ· Inde namqꝫ noticia curationis in arte me
dicine venatur· Quarto ſermonem faciam de precuſtodia ⁊ cau
tela ne aut venena propinent̄ aut ſi ꝓpinata nō noceant· Pre
cuſtoditiua enī ars eſt curatiuā excuſans. Quīto ſigna ponaꝫ
⁊ curas ad quodcūqꝫ venenū aſſumptū· ⁊ ad eius nocumenta ī
troducta. Sexto ⁊ vltimo virtutes bezaarticas·i·a morte liberā
tes·occulta virtute poti⁹ ⁊ diuina quam cōplexione vl̄ natura
ad qd̄qꝫ venenū deſcribā· ⁊ cū hoc ſoluens q̄ſtiones duas diffi
ciles valde·quaꝝ p̄ma erit de tiriaca magna·vtꝝ tiriaca ſit ali
cui veneno bezaar vl̄ medicina· ⁊ ſecūda erit vtꝝ venenū aliqd̄
poſſit ad certū tempus taliter exhiberi ꝙ ex eo quis ad illud tē
pus moriatur ⁊ non ante·

¶ De diuiſione venenoꝝ· Capitulum ſecunduꝫ

Uia venenū oppoſitū eſt cibo noſtri corporis ideo ſi
cut cibus ipſe efficit̄ pars noſtri corporis ⁊ ſe totū aſ
ſimulat parti nutrite vicē tenens partis diſſolute·ita
venenum nr̄m corpus ſeu partē cui approximauit ad ſui ipſius
venenoſam naturā totum trahit ⁊ ꝯuertit· ⁊ deniqꝫ aſſimulat
ſibi ipſum adeo vt ſicut animalia ⁊ terre naſcētia quoꝝ natura
cibos conuertit in ſpeciem nutritoꝝ a nobis cōmeſta in noſtꝝ
alimentū ꝯuertunt̄ ⁊ ſpeciē·ita quecunqꝫ corpora veneno ſunt
iuncta ſi cōmedant̄ a nobis trāſeuntia faciunt nr̄a corpora ī ve
nenū·qm̄ om̄e agens eſt preſtanti⁹ patiēte·ſic enī noſtra ſubſtā
tia ꝑ modū paſſiui trāſit ad p̄ſentiā veneni qd̄ ſe habꝫ ꝑ modū
actiui in veneno ſicut palea ſubiecta igni tranſit in ignē·eſt enī
ignis totus actiuus ad paleā·quare ſapiētes medicoꝝ venenuꝫ
dixerūt eſſe de genere reꝝ interficientiū ⁊ deſtruentiū cōplexio
nem ⁊ cōpoſitionē. ⁊ interdū inducentiū ſolutionē ꝯtinuatis·
ita vt egritudines que ex venenis accidūt ſint de generibus cō
munibus ⁊ nō ꝓpriis· ¶ Diuidit̄ autē venenū tribus modis.

Nam uno modo conſideratˀ ꝑut fit diuiſio generis in ſpecies·
⁊ ſm̄ hoc dixerunt Auicen· ⁊ Auer· ꝙ venenoꝶ·aliud eſt de mi
nera·aliud eſt de uegetabilibus·aliud eſt de aĩalibꝰ ¶·De mi/
nera quidem eſt vt q̄cunq; ſub terra generata ꝑnitioſam habẽt
naturã·vt argentũ viuũ·⁊ gipſuz·⁊ es·⁊ quidẽ lapides ut mag
nes·⁊ lapis armenus non lotus·⁊ plumbũ vſtũ·⁊ arſenicũ· ⁊ re
algar·⁊ ceruſa plũbi·⁊ de m̄ltis alijs·de qbꝰ infra ĩ ſpẽali dicetˀ
¶De uegetabilibus ṽo ſunt quecũq; plãtaꝶ ꝯtrarijſſime ſunt
nature cibali·ut apte nati nõ ſint ad nutriti ſpeciẽ ꝯuerti· ſʒ po
tius ſunt ꝓmpta ꝯuertere·vt elleborus ⁊ turbith nigꝶ·napellꝰ
⁊ gumi napelli·⁊ fungi quidã ⁊ tubera·⁊ viduã faciẽs·⁊ mezere
on·⁊ oleander. ⁊ apiũ riſus· ⁊ multa alia·de quibus in ſpeciali
infra dicetˀ· ¶De animalibus autẽ uenenoſa ſunt oĩa quorũ
natura longiſſime diſtat ab humana cõplexione· aut oppoſita
⁊ inimica eſt ſpeciei·qualia ſunt ſerpentes ⁊ dracones· ⁊ thiri·⁊
vipere·⁊ lepus marinus·⁊ carnes aſſate ⁊ ſtatim ſuffocate·⁊ pi
ſces frigidi·⁊ morticine carnes·⁊ putride· ⁊ que a fulgure ſunt
ꝑcuſſa·⁊ mortua. ⁊ quecũq; ſunt patientia rabiem·⁊ multa que
infra in ſpeciali dicentˀ· ¶Secundo modo ꝯſideratˀ uenenũ re/
latum ad nos. Et ſm̄ hoc dixerunt·venenũ·aliud eſt aſſumptũ
intra corpus.⁊ aliud extra·Qđ vero eſt aſſumptuz intus eſt de
genere potionũ ꝑnitioſaꝶ·datum ſub ſpecie cibi ·vel potus·uel
medicine·⁊ hoc eſt qđ plurimum fit·A quo reges ⁊ prelati ⁊ odi
oſi cauere debent·Qđ vero extra eſt dicitˀ reptiliũ morſus·ſicut
cum viſu.aut auditu·aut guſtu·aut tactu·aut odoratu ſentitur
venenum·Uiſu quidem ſicut venenat Baſiliſcus· Auditu ſicut
venenat ſerpẽs quidam in nubia qui eſt corpulentie duaꝶ pal/
marum·acutũ habẽs caput.⁊ viridis exiſtens coloris·qui regu/
lus uocatˀ·ſibulando nãq; aues ⁊ animalia cũ audientia intere
mit·Guſtu quoq; ſicut aſpis ſurda· que ſputo ſuo quos tangit
interficit·⁊ tirus quos mordet ⁊ vipa pemit·Tactu ṽo ſicut ſer
pens quẽ miles de quo Auicen·dicit interfecit cũ lancea·⁊ ex cõ
tactu lancee manus militis ⁊ totum corpus fuerunt mortifica/

ta· ꝛ ſicut piſcis quidā qui ſtupefactoꝛ vocat̃· de quo Galienꝰ
dicit ꝙ cum intrat rete piſcatoꝛis manus ꝛ brachia ſtupefiunt
in tantum ꝙ inſenſibiles efficiunt̃· Odoꝛatu vero ſicut quidam
fungi ꝑnitioſi· de quibus dicit Raſis ꝙ cū euellunt̃ a terra ꝛ o
doꝛati interficiūt odoꝛantē· ¶ Tercio mō ꝯſiderat̃ uenenū ꝗ̃
tum ad ſpecificam differētiā· quā differt ſpecies a ſpecie· ꝛ ſm
hoc dixerunt oīes medici ꝛ phi naturales ꝙ uenenū aliud eſt
qđ facit opationē ſuā a qualitate ſua ſiue a cōplexione · ꝛ aliud
quod facit hoc idez ꝑ virtutē fluentē a tota ſpecie· qđ medici foꝛ
mam ſpecificā vocant qđ nihil aliud eſt niſi meritū quod vnū
quodqꝫ cōpoſitum ex quatuoꝛ elementis ſm maioꝛem ꝛ mino-
rem ꝓpoꝛtionē ipſoꝝ elementoꝝ in cōpoſito ſoꝛtit̃ ꝛ meret̃ ha
bere ab influentibus ſtellis fixis que ſpecies inferioꝝ cōpoſito
rum reſpiciunt ꝛ put ipſoꝝ materie apte fluunt iuxta illud vir
tutes ſtellaꝝ vehunt̃ inferius mediantibus lineis piramidali-
bus ꝛ rectis q̄ in lumīe ipſaꝝ ſtellaꝝ firmant̃· qđ lumē ꝑ lineas
diuerſas uectū· a ſtellis depoꝛtat virtutes ſpecificas quas dere-
linquit in cōpoſitis. ſm ꝙ cōponētia meruerūt· Et hoc eſt qđ
recte Auicen· dixit in canone ꝙ talis foꝛma ſpecifica aduenit re
bus poſt ꝑmam cōplexionē elementoꝝ in cōpoſito· ꝛ qꝛ ignoꝛa-
mus ſemꝑ ꝛ ignoꝛabimꝰ īeternū q̄ntitates ꝛ pōdera elemētoꝝ ī
ꝯpoſitis· ideo tales foꝛmas ſpecificas aduenīētes iuxta meritū ta
lis ꝛ talis ꝓpoſitionis in cōpoſitis neceſſe eſt ignoꝛare neqꝫ de
ipſis plus ſcire poſſumus niſi quantū ꝓbet hominū experien-
tia· ꝛ ꝓpterea in talibus plus conferūt expti ꝗ̃ rationales me-
dici· ſicut bene in ꝓhemio metha· Ariſto· dicit̃· Venenum ergo
quod a qualitate ſola facit opationem variat̃ ſcđm diuerſitatem
q̄litatū· ¶ Nam aliud eſt calidū· aliud ſiccū· aliud humidum.
¶ Calidum quidē duobus modis interficit· qꝛ aut calefaciēdo
coꝛrodit interius aſſūptū vſqꝫ ad coꝛ· ꝛ extra appoſitū uſqꝫ ad
medullam oſſis· ꝛ ſic interficit ſoluēdo ꝯtinuū quale eſt lepus
marinus· aut calefaciendo inflāmat ꝛ intus ꝛ extra vſqꝫ ad coꝛ
ꝛ ſic interficit ſubſtantiā coꝛdis· ſuꝑflue inflāmando· ꝛ hoc eſt

ſicut euforbiū ⁊ elleborus· ¶ Frigidū ꝟo venenū ſiliter interfi
cit duobus modis·ſ·aut ſtupefaciendo ꝑpter maximā eius fri/
giditatem· vſqꝫ dum cor reddat̃ īmobile· ⁊ hoc eſt tale quale eſt
opiū· Aut opilādo vias anhelitus ⁊ claudēdo· ita ꝙ quaſi anhe
lare nō poſſunt· ⁊ vſqꝫ ad cor auferat̃ anhelitus· ⁊ hoc tale quale
eſt plumbū vſtum· ¶ Siccū ꝟo venenū interficit duobꝰ modis
ſcꝫ· Aut ꝯſumēdo humidū ſanguinē cordis· ⁊ quaſi in cruſtā cō
uertēdo· ⁊ hoc tale eſt quale eſt calx nō extīcta· ⁊ colcotar· Aut
ſeparando partem a parte· donec oīa membra vſqꝫ ad cor ⁊ ī mi
nimas partes nō liquefiāt ſed ſoluant̃· ⁊ hoc facit tale quale eſt
realgar ¶ Humiduꝫ ꝟo venenū dicunt quidā nō inueniri· qm̄
nō aſcēdit humiditas ad quartū gradū· ⁊ quartus gradus vene
noſam reddit q̄litatē· qm̄ corruptiuū eſt ⁊ mortale· Sed· G· nar
rat de quodā quē in ſomno ſerpens quidā momordit· ⁊ excita/
tus nō valēs ſurgere tractꝰ p manū remāſit caro corrupta ⁊ pu
trefacta ſup terram· ⁊ oſſa denudata apparuerunt· vnde ex pu/
trefactione occulta ⁊ facili carnis ſolutione probat· G· veneuꝫ
eſſe humidum· ⁊ ex hoc genere ſꝫm aliquos argentū viuumꝰ vi/
detur eſſe venenū, quod ſolum humidum in quarto gradu eſſe
fatentur· Sed venenuꝫ quod a tota ſpecie ſoluente virtute ſiue
a tota ſubſtantia· ſiue a forma ſpecifica eſt interficit non quia
calidum neqꝫ frigidum neqꝫ ſiccū neqꝫ humidum· ſed quia tale
·i· qꝛ oppoſitam habet uirtutē ad uitam hominis ⁊ ſanitatem·
⁊ iſtud uenenū in quacunqꝫ paruitate ſumptū ita etiam ut ſen/
ſum intus fugeat interficit multiplicando ſeipſum qm̄ quācun
qꝫ humiditatem noſtri corporis inuenit ipſam ſtatim in uene/
num conuertit· ⁊ hoc virtute ſue ſpeciei· ⁊ tale eſt q̄le eſt napellꝰ
¶ De vno quoqꝫ veneno in ſpeciali· Capitulum· iij·

Enena minere ſpecialia ⁊ plantaꝝ ⁊ animaliū nō niſi
nota ⁊ famoſa dicemꝰ· ne occulta narrātes virus ī an
gues addiceremꝰ· ob eā eiꝰ ſolā cauſaꝫ vt ꝑuiſa minꝰ
ledant aut nunꝙ ledant· hec ſcribunt̃ nō ut alios ledere docea
mus· ¶ Mineralia igit̃ venena ·quedā ſunt a natura· quedā ab
arte ꝓcurata· A natura quidē q̄ in vētre terre generant̃· ⁊ hoꝝ

Arg. viuu hum. in 4o.

Argentum viuu

vnū eſt argentū viuū qđ intus aſſūptū qn̄qꝫ interficit ſua hu-
miditate putrefacere faciēte humiditatē cordis naturalē· qn̄qꝫ
autē īterficit ſua frigiditate actuali ꝯgelāte cor·cui⁹ ſignū eſt ꝙ
qdā apotecari⁹ cū de nocte tpe magni eſtus ſitiret tēptās inue
nit ampulā plenā argēto viuo qđ bibit ꝛ mane inuētus eſt mor
tuus·ꝛ īuenīētes exire argentū viuū de ano·anotomizatus fu-
it ꝛ inuentus fuit ſāguis circa cor coagulat⁹·ꝛ ipm̄ cor ſiſit̄· In
uenerūtqꝫ in ſtomacho fere librā vnā argēti viui. Aliud eſt ar
gentū viuū qđ fit ab arte alchimie ſublimatū in alludel qđ eſt
vas alchimiſtaꝝ·ꝛ iſtud eſt deteri⁹ ꝛ magis ꝑnitioſū q̄ꝫ natura
le·qm̄ minerale ſepe ꝑ ventrē ſecedit·uel ſpōte·uel cū cliſteri· ſꝫ
ſublimatū aſſūptū interi⁹ corrodit inteſtina·ꝛ apoſtemat cor·ꝛ
retinet̄ vrina·ꝛ ꝓhibet̄ eius exitus·ꝛ morit̄·¶ Extinguitur eti
am argentum viuum cū forti admixtiōe ſaliue hominis donec
diſpareat·ꝙ ſi ꝓieceris ſuꝑ ipſuꝫ aquam feruentē ꝛ redierit ad
primam diſpoſitionē non eſt extinctū·ꝛ hoc adhuc deterius eſt
q̄ꝫ purum uiuum ꝛ minus malum q̄ꝫ ſublimatum·¶ Secunduꝫ
uenenū quod eſt a natura minere eſt gipſum·quod intus aſſūp
tum ſua frigiditate coagulat ſanguinem et inſpiſſat ſpiritus·ꝛ
inducit difficultatem anhelitus·deinde moritur·et hoc datum
crudum in potu tritum·Coctū vero non eſt uenenuꝫ ſed medi-
cina ſtiptica valde·naſcitur autem in venis terre montuoſe·
¶ Terciuꝫ eſt es quod metallinam habet naturam compoſitū
ex argento viuo et adurente ſulphure ad formā ruboris dedu-
cente·Quod quidem cum ꝑ fabros ꝑcutit̄ et maliat̄ ſcorie que
cadunt et date in potu venenant·et ventrem fortiter ſoluere fa
ciūt·et hoc medici vocant tubel eris·Inde etiā vinū ſi reponat̄
ī uaſe eneo aut cupri aut electri et bibat̄ vomere facit·¶ Quar
tū eſt ſcoria ferri eruginoſi et ipa erugo q̄ int⁹ aſſūpta adheren
do inteſtinis exiccat humiditates et corpus·et ſenectā inducūt
ideſt quandam egritudinem quam medici maraſmum vocant·
Utuntur autem medici ſcoria ferri conſolata in curatione mul
tarum egritudinū ¶ Quintum eſt lapis magnetis q̄ aſſūptus

Gipsum

Es

Scoria ferri

Lapis magnetis

intus melancolicum ꝛ lunaticum· ꝛ piſtrigiatum facit recipien
tez· Utuntur autē eo medici conſolato cū aliis medicinis in cu
ratione melācolie. Eſt autem lapis iſte duaꝝ ſpecieꝝ· Una eſt
que trahit ferꝝ uertēs illud ad polū ſeptētrionalē ubi dicit̄ eſ
ſe minera magnetis· Alia eſt q̄ trahit carnes humanas uertenſ
tractum uerſus polū meridianū ubi dicit̄ eſſe minera ipſius·
Hec autē trita ꝛ data in potu uiſcera ꝯtrahit ꝛ in globū reddit
¶ Sextum eſt lapis armenus qui rubeus eſt· ꝛ aſſumptus in/
tus ſi nō eſt lotus ſm doctrinam medicoꝝ eſt uenenū uomiti/
uum ſubuerſiuū totius corporis· ꝛ eo p̄parato utunt̄ medici in
cura melācolice paſſiōis ¶ Septimū eſt lapis ſtellatuſ quē me
dici uocant lazuli· qui ſi nō fuerit lotus datuſq; in potu ſubuer
tit ſtomachū ꝛ dolorē inteſtinoꝝ facit· quo utunt̄ medici ꝯtra
q̄rtanā· ¶ Octauū eſt arſenicū ſiue auripigmētū qd̄ eſt de ſpe
cie gipſi ut dicit Alber· ꝙ caliditate ꝛ ſiccitate ſua ꝛ p̄nitioſa na
tura uenenū eſt peſſimū putrefaciēs ꝛ valde mortificatiuū· ſ3
ſi ſublimet̄ ſm alchimiā in vaſe aludel eſt peſſimū venenū intꝰ
aſſumptū ꝛ ſi ſepius ſublimet̄ efficit̄ albiſſimū ꝛ tanto deteriꝰ
efficit̄ uenenū· ¶ Uenena v̾o que p̱ artē fiūt ſunt litargirū qd̄
ex plūbo fit fuſo in olla cū teſtis olle fractis qd̄ aſſumptū intuſ
tantam facit inteſtinoꝝ ſtipticitatem ꝙ nunq̄ fere egerere po
teſt ꝛ p̱ uomitū educunt̄ que p̱ ſeceſſuz ſolent educi· Sed ꝛ ceru
ſa que ex laminis ſuppoſitiſ aceto colligit̄ ꝛ frigiditate ſua ꝛ ſic
citate intus aſſumpta facit paraliticos ꝛ ꝯtractos· Sunt ꝛ cal/
cecumenon· i· viride eris qd̄ fit ex laminis cupri ſuper aceto ex
poſitis qd̄ quidez corroſiuū eſt ꝛ venenū ꝛ mortale· Sunt ꝛ plū
bum vſtum qd̄ fit ex ſulphure ꝛ auripigmento quod eſt vene/
num opilās anhelitū interficiens ſuffocādo· Sunt ꝛ Azurum
qd̄ fit ex lapide lazuli qd̄ eſt venenū exiccatiuū. Sunt ꝛ realgar
quod ex ſulphure ꝛ plumbo fit· corroſiuū exiſtens venenum in
tus aſſumptum· ¶ Uegetabilium v̾o uenena quedam ſunt ſuc
cus herbaꝝ· quedam v̾o fructus arboꝝ· quedam v̾o ſemina ip
ſarum· Succus quidez cicute ꝛ ſuccus titinalloꝝ· ꝛ ſuccus cucu

Lapis Armenus

Lapis stellatus: i lazuli:

Scamª qd !

meris aſinini· ⁊ ſuccus uſnee· ⁊ ſuccus bothormarien· ⁊ ſuccus
coriandri· ⁊ ſuccus mandragore· et ſuccus papaueris nigri· de
quo opium fit· ⁊ ſuccus corrigiole lactantis· de quo fit ſcamo-
nea· ⁊ ſuccus apii riſus· ⁊ ſuccus cherue· ⁊· i· giraſolis· ⁊ ſuccꝰ na
pelli· ⁊ ſuccus oliandri· ⁊ ſuccus mezereon· ⁊ ſuccus ellebori ni-
gri· ⁊ ſuccus alfeſſire· i· uitis albe· ⁊ ſuccus brionie· i· cucurbite
ſilueſtris· ¶ De fructibus ꝟo ſunt cornua oleandri· ⁊ cornua
bedeguar· ⁊ anacardi· ⁊ nuces ⁊ auellane rancide· ⁊ nux uomi-
ca· ⁊ coloquintida que ſolitarie fuit nata in arbore ſua· ⁊ ficus
pharaonis· ⁊ poma mādragore· ¶ Semina ꝟo ſunt iuſqa
nus ⁊ cochugnidii· ⁊ baccelauri rancide· ⁊ catapucie· ⁊ ſemen vr
tice· ⁊ ſemē papaueris nigri· ⁊ ſemē ellebori· ⁊ ſemē cicute· ⁊ ſe-
men corriādri humidi· ⁊ ſemē ſerpētarie· que oīa cōmeſta uel
bibita aut perimunt modis ſupradictis aut infirmant corpus
⁊ alterāt· ¶ De animalibus ꝟo ſunt quedā de cerebris ipſoruꝫ
quedam de caudis· quedā de ſanguine· quedā de ſaliua ⁊ ſputo
quedam de fellibus· quedā de toto corpore· In cerebro quideꝫ
catte uenenum eſt pnitioſum faciēs hominē amentē· ſimiliter
in cerebro ueſpertilionis· In cauda uero cerui uenenum eſt peſ
ſimum ꝓpter qđ uenatores extremitatē caude cerui qñ volunt
ceruū cōmedere abſcindunt· ſimiliter in cauda ſcorpionis· ⁊ ru
tele ⁊ ueſpe ⁊ apis· ⁊ exunguiū animalium· ⁊ quorundā ſerpen
tum· In ſanguĩe ꝟo ſicut in ſanguine bouis ueteris· ⁊ in ſang-
uine buffonis ⁊ eius ſputo· ⁊ in ſanguine hoīs colerici ruffi in
furia poſiti· ⁊ in ſanguine mēſtruo· ⁊ in ſanguine leproſi· In ſpu
to ꝟo ſiue in ſaliua hominis ieiuni nō ad hoīem ſed ad ſcorpio
neꝫ ⁊ ſerpentē· in ſputo buffonis· ⁊ ſputo ſr ſaliua vipere que cū
coire vult cū piſce venenū deponit in littore ſuper lapide quo-
dam deinde rediens ſuum colligit venenū ⁊ in ſaliua ⁊ ſpuma
canis rabioſi· ⁊ in ſaliua catte· ſimee· ⁊ muris· ⁊ hominis ieiuni
facientiuꝫ morſum· De fellibus ꝟo ſicut eſt fel leopardi· quod ē
uenenum a forma ſpecifica ſtatim perimens· De toto vero cor-
pore ſicut ſunt cantarides ⁊ ſalamandra· de quorum omnium

ſumma dictū eſt ꝙ aut a qualitate aut a ſpecie interficit p̄dictū
venenum·

¶ Ad ſciendū ſm quem modū venenū interficit aut nocet· Capitulum quartum·

Mne nāq̧ venenum inquantū eſt venenū oppoſitam
habet qualitatem coꝛpoꝛi noſtro. Hec autem oppſitio
magnum dubium facit quomodo ⁊ qua via uenenum
ad coꝛ hominis tranſitum patiat̄· Nam aut uenenum trahetur
a coꝛde. ſicut ferꝝ a magnete aut ipſuꝫ tranſibit ad coꝛ aut vtro
q̧ modo coꝛde·ſ·attrahente ⁊ veneno currēte ꝙ ſi nullo p̄dicto
rum modoꝝ erit aſſerere relinquet̄ ꝙ nullo modo venenuꝫ ad
coꝛ tranſire poſſit· ⁊ ſic ceſſabit oppoſitio ueneni ad ipſum coꝛ
Quo poſito dicemus venenū non eſſe peremptiuū coꝛdis·cuiꝰ
oppoſitum videmus ꝙ aſſumpto veneno pnitioſo vt napellus
ſtatim ſincopis apparet que paſſio eſt coꝛdis ⁊ tremoꝛ coꝛdis. ⁊
pulſus defectus· ⁊ omnia accidētia coꝛdiace paſſionis. Propter
quod ſciendum eſt ꝙ coꝛ dum eſt ſanū ſicut ⁊ cetera mēbꝛa ni
hil attrahit niſi ſanguinē ſibi ꝯſimilē ⁊ ſpiritū ·quoꝝ vnum re
ponit in dextro uentriculo coꝛdis· ⁊ alteꝝ in ſiniſtro·Quando
vo infirmū eſt trahit ad ſe qualitatē ꝯtrariaꝫ ſui nocumenti·ſi
cut qñ eſt ſupcalefactum attrahit ad ſe aerem frigidū ⁊ ſangui
nem frigidum· ⁊ hoc facit p virtutē naturalē attractiuam ſui ſi
milis dum ipſum eſt in poteſtate nature ⁊ p appetitū ſenſitiuū
animalem quo vnūquodq̧ mēbꝛoꝝ leſum appetit deliciā ⁊ ſen
tire conueniēs ⁊ ꝯtrariū ſui nocumenti. Venenū ergo ut cum ī
nullo participet cum cōplexione coꝛdis ⁊ natura ab ipſo coꝛde
dum ſanum eſt non trahitur īmo refugiet illud tanq̧ inimicū
oppoſitū·Qñ vo coꝛ eſſet infirmū ex appetitu ſenſit īmo appe
teret ⁊ traheret ꝯtrariū ſue paſſiōis· ⁊ ſm iſtū modū venenū ve
neno curatur·Nam quando aliquis venenum aſſumpſit· puta
opium quod infrigidando coꝛpus vſq̧ ad coꝛ ⁊ deinde coagulā
do ſanguineꝫ coꝛdis ex quo moꝛs introducitur anteq̧ coꝛ ſen

Notā.

quō venenū ven
eno curatꝰ.

ſum amittat ex frigiditate opii ſentiens nocumentum deſider-
rat medicinam calidã. ⁊ ſi detur caſtoreũ qđ de ſe eſt in genere
venenoꝝ ipſum caſtoreũ coꝛ trahet mediante appetitu ſenſiti-
uo nõ ut uenenũ oppoſitũ ſubſtãtie cordis. ſed ut oppoſitum
qualitatis male introducte ꝑ opiũ. hec autẽ ratio nõ plus mon
ſtrat quã coꝛ attrahit ad ſe. venenũ enĩ ſi ſic quodlibet mẽbroꝝ
infirmũ ad ſe trahat oppoſitã qualitatẽ. preterea dato ꝙ coꝛ qñ
ſentiuit nocumentum ueneni frigidi virtute appetitus ſenſiti-
ui apppetat medicinã calidam ⁊ ipſam ad ſe trahat. adhuc ſtat
queſtio quomodo illud uenenuꝫ ꝑ̇mum datum tranſiuit ad coꝛ
Quare dicendũ videt̃ ꝙ nullo mõ coꝛ ad ſe vnq̃ꝫ uenenũ trahit
qm̃ neqꝫ inq̃ntum ſimile eſt cordi qꝛ nullam ſimilitudinem cuꝫ
ipſo habet. nec inquãtuꝫ cõtrarium qm̃ coꝛ nunq̃ꝫ fuit talis diſ
poſitionis ꝙ uenenũ eſſet oppoſitum illius. Nec potes inferre
ex hoc nullam eſſe oppoſitionẽ inter coꝛ ⁊ venenum quoniam li
cet coꝛ venenũ non trahat. venenũ etiaꝫ licet non currat neqꝫ
etiã vtroqꝫ modo ꝯtingat eſt tñ dare aliũ modũ quo directe ap
paret oppoſitio ⁊ peremptio manifeſta. nã venenũ qm̃ actiuuꝫ
eſt a forma quam habet ꝑnitioſam ⁊ deſtructiuũ cordis quicq̄d
tangit in corpore humano ꝯuertit in illã ſpeciẽ venenoſam. et
ſeipſum mltiplicat inficiẽdo humiditates noſtri corporis ĩ ve-
nenoſaꝫ naturã. qua mltiplicata auget̃ virtus ueneni. nã dicit̃
in geometria ꝙ geminata quãtitas augmẽtat virtutem. vnde
ex modico ueneno aſſumpto ꝯuertente qđ tangit ad ſuũ ſimile
augetur virtus ⁊ multiplicatur ita ut de facili per modũ ꝯtinui
corporis cuius extremã ſe tangunt attingit paruum in quan-
titate uenenum ipſum coꝛ qđ etiã cũ tangit ꝯuenit ad uenenuꝫ
⁊ ex eo tunc ſpiritus uitalis non habẽs debitũ organum ĩ quo
reſideat cedit forme ueneni ⁊ egrediens de corde dimittit coꝛ ⁊
corpus ſine motu ⁊ hoc eſt moꝛs. cuius ſignum eſt ꝙ illud cada
uer ſi cõmedat̃ venenum efficitur cõmedenti. ¶ Eſt tamen ad
huc ſciendum ꝙ artarie cordis ⁊ ipſi uentriculi cordis motu
dyaſtoles ⁊ ſiſtoles. i. per motum naturalem attrahendi ⁊ ex-

pellendi quē habent ɔ̄t in uo quāto tempore viuit animal attra
bunt ad ſe circūſtantem ſpiritū· ita ꝙ etiam artarie q̄ ad cutim
terminant̄ ꝑ poros ſuos aerē exteriorē ɔ̄tinentē nos attrahunt
vſqȝ ad cor· ꝛ ꝑ eaſdē cor exſufflādo· expellit calores ꝛ fumos· ita
ꝙ ſi aer ɔ̄tinēs nos fuerit venenoſus ꝛ peſtilētialis ꝑ ipas arta
rias motu dilatationis attractus cor inficit· ꝛ inde egritudines
peſtilentiales cōtingunt· nō ꝙ artaria vł cor de ſui natura vene
num trahat· ſȝ qr ſub ſpecie aere ꝛ ſpiritus attractus venenoſus
vapor ingredit̄· ꝛ ſm hoc dixerunt ſapiētes ꝙ eſt venenuȝ dor
mire ſeu degere ſub arbore nucū· ꝛ in ortis cauliū· ꝛ ſub vmbra
oliandri· ꝛ balneari in aquis ſub cuius ripis oleander ꝛ arboreſ
venenoſe creſcūt· Narrat enī· G· de quodā qui ſe balneauit in
balneo calefacto de lignis exciſis de cauernis ſerpētū· qui mor
tuus fuit ex uapore lignoꝝ cū qbus fuit balneū calefactum in
fectoꝝ veneni. Et Ariſto· in libro de ꝓprietatib⁹ elementoꝝ et
planetaꝝ dicit ꝙ tēpore regis Philippi oēs mercatores tranſ
euntes per quandā viā que ad ciuitatē applicabat qn̄ erant in
parte illius vie in qua duos mōtes vn⁹ hic ꝛ alter hinc exiſte
bant ſtatī moriebant̄· ꝛ tunc Socrates parari fecit caueam vi
tream in qua intrās ſe illuc iuſſit portari· ꝛ reſpexit duo ſerpen
tes· vnū ī vno mōte· ꝛ aliū in reliquo exiſtentes· qui aerē illius
loci inficiebant· vnde trāſeuntes moriebant̄· Ruffus etiā dicit
ꝙ antiqui reges fecerunt puellā nutriri napello vt ꝑ eius an
helitum ꝛ amplexuȝ coeuntes cū ea morirent̄· ſilr̄ in ſentinis
nauium ꝛ in cauernis ꝓfundis· ꝛ in locis inhabitatis· ꝛ in lociſ
fetidis ꝓpter aerē attractū hītātes venenāt̄· Dicit nāqȝ Auicē·
in· c· pmo ꝙ nulla res eſt magis inimica caloris ināti ꝛ cordis
q̄ȝ magnus fetor· a quo ſubito ſpirit⁹ vitalis a corde recedit· et
q̄nto cōplexio cordis ꝛ artariaꝝ alicui⁹ hoīs calidior fuerit ꝛ ra
rior tāto citi⁹ venenum tam bibitum q̄ȝ reſpiratum pimit ꝛ oc
cidit· qm̄ calidum cor plus attrahit q̄ȝ frigidum de anhelitu· et
vie latiores ſunt in artarijs calidi cordis q̄ȝ frigidi· ita ꝙ iuſqȝ
amus paſſeres non occidit propter ſtricturam viarum ad cor·

hominum autē ſic·qꝛ latiores habent vias per quas facilior eſt tranſitus ſpiritus venenati·ꝛ quāto uenenum de ſui cōplexio/ ne eſt calidius tanto deterius efficitur· dato in homine calidio ri·qꝛ vtriuſqꝫ caliditas ſe iuuat in vnū effectum·ſed exhibitum in frigidiori natura ſuum tardat effectum· Uerumtamē tanta poſſet eſſe caliditas naturalis ꝙ etiā venenum calidum ſupera ret ꝛ repelleret ꝛ ipſius nocumentū ꝓhiberet aut mortē et inde eſt ꝙ multi homines uenenati vno cibo ꝛ eadē ꝗntitate in ea/ dem cena aliqs moritur·ꝛ aliqs euadit·ꝛ aliqs excorticatꝰ vel ī firmatur·ſicut ego qnqꝫ vidi in ꝗdā cena fuiſſe quatuor uene/ natos·cōmedentes ſinguli ferculum uenenatū· quoꝝ vnus fu/ it mortuus ſtatim·alius euaſit om̄ino·reliqui duo infirmati fu erunt ad mortē· qui ꝟo euaſit animoſus erat ꝛ calidi cordis· q ꝟo mortuus fuit minus calide cōplexionis· qui ꝟo infirmati fuerunt calidiores erant natura ꝗꝫ ille qui migrauit ꝛ min? ꝗꝫ qui euaſit.hoc autem non aliter eſſe poteſt niſi qꝛ calor naturalꝭ qui mouet ad formā vite reſiſtit inꝗntum poteſt calidiori acci/ dentali tam febrili ꝗꝫ calidi ueneni ꝗꝫ etiam calori peſtilentia/ li·ꝛ calori exitus·ꝛ dieꝝ canicularium qui omnes calores mouēt ad incierationem ꝛ diſſolutionem compoſitoꝝ· Unde Auicen/ na dixit in capitulo primo ꝙ nihil eſt quod reſiſtat malis qua/ litatibus ꝛ calori febrili plus ꝗꝫ calor innatus adeo ꝙ etiam ve nenis calidis repugnat nō cōplexionaliter ſed formaliter·quia calor naturalis informatus eſt regulatus ab anima noſtra que mouet ad vitam mediāte calore naturali tanꝗꝫ ſuo inſtrumen/ to ꝛ ideo dicitꝰ ꝙ omne opus nature eſt opus intelligētie id re/ gētis·vnde ſignanter natura dicitꝰ de calore tam a philoſophis ꝗꝫ a medicis cū dicunt calor naturalis ꝛ nō frigiditas naturalꝭ. et ꝓportionantꝰ ut dicit Dorachios aſtrologus ad Alcotedeuꝫ ·i·ad ꝯſtellationem ꝛ locū celi qui dicitꝰ dator vite·Uenenuꝫ ꝟo frigidum datum in cōplexione hominis frigidi frigiditate vtri uſqꝫ cicius perimit ꝗꝫ datum in cōplexione calidiori· Sed ſi ue nenum fuerit de illis ꝗ a tota ſpecie interimunt vt eſt napellus

⁊ eius gumi· et fel leopardi· ⁊ tyrus· tunc cõplexio bibẽtis vene
num nihil impedit vel ꝓfert niſi pro tanto ꝙ in calido homine
vie ſunt latiores in tranſitu· in frigido ꝟo ſtrictiores·

¶ De ꝑcuſtodia ⁊ cautela ne aut venena ꝓpinentur·
aut propinata non noceant· Capl'm· v·

Oportet ſuſpicantẽ aut timentem venenoſam potionẽ
uel cibum ut vtat̃ de regimine duplici· ¶ Primuz eſt
defenſio cum cautela· ¶ Secundum eſt deſtructio aſ-
ſumpti ueneni cum uirtute· ¶ Defenſio uero cum cautela eſt
ut ante cõmeſtionem ſue mẽſe corã ſuis ferculis ⁊ potibus ſint
res diſcernẽtes ⁊ ſignificãtes fore uenenũ ſi fuerit· Et hoꝝ eſt
vnuz ſicut cornua ſerpẽtis q̃ ſudant in aduentu· ſ· napelli ⁊ tyri
fellis leopardi· ⁊ non in alioꝝ uenenis· Et aliud eſt lapis qui-
dam nomine praſſius qui eſt matrix ⁊ palaciũ ſmaragdi· qꝛ in
ipſo ĩuenitur· eſt aũt uiridis habẽs uiriditatẽ ſpiſſã ſicut praſ
ſium· ⁊ inuenitur aliquando cum rubeis guttis· ⁊ aliquando cũ
albis· expertum eſt ꝙ preſeruat reges a uenenis· Nam ſi lapis
ille ſit in menſa in qua uenenum ponitur ad ꝑſentiam ueneni
nitorem ſtatim amittit· ⁊ ipſo ablato nitor reuenit· De hoc lapi
de dicitur in epiſtola Eſculapij philoſoppi ad Octauianum ꝙ
ipſum timet uenena ⁊ prelia· Unde ⁊ Alexander macedo in pre
lijs ſepe habebat· Cũq; de India reuerteret̃ ſe lauans in Eufra
te depoſito cingulo in quo lapis erat ſuſpenſus ſerpens quidã
illum morſu abſcidit uomuitq; illum in Eufratem· Et de hoc
Ariſto· dicunt mentionem feciſſe in libro de natura ſerpentum
Aliud eſt etiam quod ſcriptum eſt in libro Regum perſarum·
ꝙ ſi ſculpire feceris in lapide ematitis virum genuflexum cinc
tuz ſerpente cuius caput teneat dextera manꝰ ⁊ caudã ſiniſtra
poſuerisq; lapidẽ hunc in aureo annulo ⁊ ſub lapide poſueris ra
dicẽ ſerpẽtarie tritã portaueriſq; hũc annulũ ab oĩ̃i veneno ꝑ
ſuat· qḋ quidem q̃nq; ego ꝑparari feci ⁊ ad ꝑdictuz vſum ſerua
ri· ¶ Caueat etiam quis ne vaſa quibus ipſorum vinum de-

fertur vl' tenetur ſtent diſcoopta ĩn cellarijs vini· neq₃ vinũ dĩ
cooptuʒ.qm̃ naturalit' om̃e aĩal venenoſũ lãbit vinũ ⁊ vaſa vi/
ni·⁊ qñq₃ in eis ſuffocata ſunt invẽta·Caueãt etiã fercula ⁊ po
tus ⁊ ꝯfectiões ſapores babẽtia dulciſſimos aut ꝯtrariiſſimoſ ⁊
diſſuet⁹ ⁊ diuerſoꝝ ſapoꝝ qm̃ ĩ iſtis ꝯſueuerũt celare venenum
Smaragdus etiã optĩa quã ſi buſo intuetur exptuʒ eſt ꝙ ipſiuſ
oculi crepitant ad pſentiã ipſi⁹ ſi teneatur·ĩ mẽſa venena debi/
litat·⁊ ſi in ore teneatur venenũ virtutẽ ĩficiẽdi dimittit·⁊ ſi de
tur trita in potu poſt uenenũ ꝑpriẽ a morte liberat· et ſit eius
q̃ntitas ſcĩ·ii.qđ ego qñq₃ ſũ expt⁹.⁊ Auẽzoar hoc ĩuenit in li/
bro trãſlato pape Bo·ſcriptũ eſt·Cõmedat etiã ſepe añ omnem
cibũ caſtaneas cũ ficub⁹ ſiccis·aut rutã cũ auellanis·⁊ nuceſ vi
rides cum ruta·aut ſiccas nuces cũ ficub⁹ ſiccis·aut calamentũ
recẽs vl' ſiccũ ĩ fritellis·aut radicẽ diptãi tritã ⁊ cũ vĩo potatã·
Precauet etiã ab om̃i ueneno bibiſſe ieiunũ ciatuʒ vini puri op
timi·in quo tpe muſti in vna mẽſura duo ſerpẽtes viui fuerint
ſuffocati·pſeruat etiã qđ ẽ exptuʒ ut om̃i mane accipiat·ʒ·ii·de
tyriaca·q̃ dĩ de terra ſigillata·Fit autẽ ſic·Recipe bacchaꝝ lau/
ri·ʒ·iiii·terre ſigillate·ʒ·i·terãtur ⁊ cũ melle diſpumato librã·i·
ꝯficitur ⁊ reponatur ĩ vaſe uitri·⁊ ſumatur ex ea inuicẽ·ʒ·ii·De
ſtructõ ꝯo aſſũpti veneni ſit ita· nã ſi licitũ fuerit de ſpecie ve/
neni tunc deſtruatur ꝑ medicinã ꝓpriatã illi veneno q̃ bezoar
vocatur·⁊ de hoc ego ſingulare faciã infra caplm̃ ad cognoſcẽ/
dum vnũqđq₃ venenũ ꝑ ſigna ꝓpria et ibi docebo virtutes be/
zoarticas· Si uero ignoratũ fuerit venenũ aut medicus fuerit
abſens ⁊ dubitatũ fuerit de veneno cuiuſcunq₃ fuerit ſpeciei·
tũc ſtatĩ butiꝝ cũ aqua calida ſil' diſſoluta bibatur et cogatur
euomere.et poſt uomitũ cũ butiro iteꝝ vomere cogatur cũ aq̃
mellis et mundificato ſtomacho ſtatĩ tyriaca magna exhibea/
tur·cũ decoctiõe vini ĩ quo bulite ſint radices diptami et ſit ty
riaca·ʒ·ii·et uinuʒ vncias·ii·et nõ cõmedat vſq₃ ad·vii·horas·⁊
tunc nutriatur reb⁹ vẽtoſis·cũ ficub⁹ et vuis paſſis· et auella/
nis·et iure galline pĩguiſſime vl' agni ãnalis·vl' edi· Qđ ſi in

inteſtinis ardoꝛ uel doloꝛ ſentit̃ cliſtere inijciatur fctm̃ cum aq̃
mellis·diſſoluta cũ adipe anatis ꝉ galline·⁊ ꝓiecto cliſteri iteꝝ
cliſterizet̃ cũ lacte ouino calido·quo ꝓiecto cibet̃ iure ſupꝛadcõ
ſi ꝟo adhuc moꝛſus uel doloꝛ ĩ ſtomacho vꝉ in ĩteſtinis remãſe
rit tunc modicũ balſami diſſoluti in lacte trita vnũ ciatũ detur
in potu·Hec enĩ liberant uenenatos ſi cito adhibeãtur q̃ dicta
ſunt· Si ꝟo moꝛſus aut gladius fuerit uenenatus ſtatĩ ſupra
moꝛſũ aut ſupra vulnus gallina viua euiſcerata ſupponat̃·et
reiteret̃ uiua aut oꝛe alicuius ſclaui vꝉ ſerui ſugatur locꝰ·et os
ſerui abluat̃ ſepe cũ vĩo in quo diptamus fuerit coccꝰ·deinđ ty
riaca magna loco ſupponatur·⁊ cũ fuerit tyriaca ericcata iterũ
alia recens ponat̃ donec locꝰ nõ plus tyriacã deſiccet·Si ꝟo lo
cus moꝛſus·ſiue vulnus veuenatum fuerit ſiccus tunc tyriaca
nõ apponatur·ſed loco tyriace lactucella ſuꝑ vulnere alligetur.
⁊ ĩnouetur totiẽs quoad locus fuerit humectatus· ⁊ tunc ſani-
tas erit introducta quãtũ eſt tyriaca ericcat tm̃ ⁊ lactucella hu
mectat ampliꝰ·¶ Intelligat veſtre ſctĩtatis reuerẽtia ꝙ ſeptem
ſunt herbe quaꝝ cuiuſlibet natura vniuerſalis cuius intereſt
ſpeciẽ cuiuſlibet plãte ſingulari ⁊ ſpecifica virtute dotate nõ a
cõplexiõe elemẽtari·qꝛ calida vel qꝛ frigida vel qꝛ ſicca·vel quia
humida·ſꝫ qꝛ talis ⁊ a natura vꝉ mediãte ſtella ſic dotata dona
uit virtutẽ liberãdi a venenoſis cibis ⁊ potibꝰ ⁊ letali veneno
ex uulnere ſiue moꝛſu·¶ Pr̃ia quaꝝ eſt ypericon· q̃ alio nomi-
ne herba dicitur pfoꝛata quã Achilles oꝛaculo Apollinis in exer-
citu troianoꝝ dicitur ĩueniſſe·ut Plinius ait ¶ Secũda eſt vĩ-
cetoxicũ·¶ Tercia enula·Quarta rafanus· ¶ Quinta dipta-
mus·¶ Sexta ariſtologia longa ⁊ rotũda·¶ Septima lactucel
la·quaꝝ vnũqͦdqꝫ dicit̃ eqpollere tyriace ita ut vulneribꝰ vene-
noſis ſuccus alicuius ꝑdictaꝝ datus in potu vulnera veneno ĩ
fecta purget ⁊ ſaluet· ⁊ ꝑ iſtũ modũ om̃es antiq talia curabant
vulnera anteqͣꝫ tyriace haberẽt noticiã·Moꝛſus ꝟo ab animali
bus uenenoſis curat q̃libet ꝑdictaꝝ tyriaca ⁊ moꝛſo loco ſuppo
ſita·¶ Venena ꝟo bibita curat puluis factus ex qualibet ꝑdic

v[?] morſus uel nõ
ſi venenati reme
dium.

Herbe vii. ve
neni liberates

tarum· ⁊ datus in potu cū vino vł aq̄ mellita· ¶ Dicit preterea Auicen· ꝙ ſtercus galli bibitū cū aqua ſtatim ꝑ vomitum oīe venenū educit· Et lac aſine cōmeſtum ꝓhibet virtutem ꝓfundari ueneni ita ꝙ in quo prandio vel cena aſinū lac fuerit bibitū vł cōmeſtū nullū ꝑter napellū poſſit nocere uenenū· ¶ Tyriaca autē oīm ueneno cōplexionali ⁊ ſpecifico ⁊ napello directo opponit̄ ⁊ ꝯtrariatur· ſm totam ſpeciē· i· ſm bonam ꝑmixtionem medicinaꝝ q̄ intrant in ꝯfectione artificiali tyriace a quā reſultat quoddā diuinū ⁊ formale deſtructiuū oīs veneni· ut infra in ſpeciali dicetur· Detur autē de ipſa· ʒ· ii· uel· iii· trib⁹ diebus ꝯtinuis· qꝛ toxicū reſoluit· ⁊ ſudorē ꝓuocādo liberat·

¶ Terra etiā ſigillata aut in cōmeſtione aut poſt cōmeſtionē bibita uel cōmeſta hanc habet ꝓprietatē ꝙ ſi venenū inueniat in ſtomacho ipm̄ ꝑ vomitū expellit· Si xͦo poſt eā uenenum exbibeat̄ nūq̄ꝫ ꝑmittit ꝑ corpus ꝑambulare ita vt deniqꝫ cor defēdat ⁊ eius humiditates cuſtodiat· q̄re reges ⁊ pͥncipes de partibus orīētalibus ⁊ meridionalib⁹ ubi· ſ· exhibēdi venena clandeſtino vt omnes moriant̄ hec ꝑnities nefandiſſima peccant accepit originē ⁊ inualuit cottidie vſqꝫ nūc ſemꝑ in ſuis cenis et prandijs terrā cōmedunt ſigillatā· ⁊ ideo ſigillo regū talis terra ſigillebatur· inde terra ſigillata eſt vocata· nūc autē perijt fides ſigilloꝝ qm̄ tam inlegalis q̄ꝫ elegans ad nos ſigillata portatur· ¶ Et eſt ſciēduꝫ ꝙ Raſis ⁊ ipſa experiētia hoc teſtatur· Dicitur ī libro diuiſionū ꝙ ad uenenū napelli paꝝ tyriaca aut nihil prodeſſe videtur. Quapropter ad aliud remediū prorſus eſt ꝯfugiēduꝫ· ⁊ nō in tā pauco tp̄is ſpacio in quo neceſſe eſt napelli virtutē ne ad cor trāſeat impedire ꝯtēpnere artē medicine in ſpecie tyriace qđ eſt· qꝛ ſi nō citiſſime īpediatur moritur hō in vna die vel in tribus. ſed de hoc infra dicetur vbi ſingulares medicinas ad ſingulare venenum inducam··

¶ De ſignis ⁊ curis cuiuſlibet ſingularis ueneni ꝓpinati. Et pͥmo de argento viuo· ·C·vj

Ille q̄ argentū viuū ſumpſerit dolorē patietur inteſtinorꝝ ⁊ laterꝝ·aut grauedinē·⁊ ad vltimū pducit ad epilenſiā vl' ad appoplexiā·⁊ tūc cadit ⁊ īterficit·qđ ſi fuerit extīctū vl' ſublimatū corroſionē facit inteſtinorꝝ·⁊ morſurā·⁊ fit grauedo lingue·⁊ ſtomachi·⁊ apoſtematur cor·⁊ moritur Et eius cura eſt cliſtere cū adipe anatis·uel butiro· ⁊ deinde reiteretur cū aq̄ mell' ⁊ ſi fuerit redditum ꝙ fuerit extīctū vl' ſublimatū uomit⁹ puocetur·⁊ hoc ſtatī anteq̄ȝ ad inteſtina deſcēdat qm̄ tunc penit⁹ inteſtina excoriaret ⁊ ſanguinē extre faceret·⁊ tenaſmō īduceret· tūc enī cū cliſterib⁹ ſolū eſſȝ intēdere· ⁊ expedita argēti euacuatōe erit ītēdēdū ad accidētia derelicta q̄ tria eſſe ꝯſueuerūt·vnū mala cōplexio humida ⁊ frigida ī inteſtinis. ſcđm eſt debilitas cordis ⁊ tremor·terciū vulnera in ſtomacho vl' ī inteſtinis· Et pmo opponem⁹ nos cū reb⁹ ꝯfortatiuis ſtipticis calidis ⁊ deſiccātib⁹· dabim⁹ ergo tūc mirrā ⁊ caſtoreū decoctā in vīo·⁊ ſaliuam et rutā tritā·⁊ cū aq̄ in q̄ nuces cipſſi ſint bulita potui ppinabim⁹·Et ad ſcđm opponem⁹ nos cū exhibitiōe diamargariton·⁊ diamuſci amari. Et tercio opponem⁹ noſ cū medicinis ſigillātib⁹ vulnera aſſūptis p cliſtere ſi fuerūt vulnera ī īteſtinis In potu ſi fuerit ī ſtomacho ⁊ horꝝ ſūma erit trifera mior·aut vinū rubeū in quo mirabolani cocti fuerīt· ⁊ ſi vrina fuerit retenta ⁊ ex potu argenti viui tūc ponem⁹ eū ī balneo aq̄ calide· ⁊ poſtea ſupponem⁹ veſice ſpōgiā infuſā in decoctiōe iuniperi ⁊ ſeminis apij·plurib⁹ vicib⁹· ⁊ dabim⁹ ī potu vinū purꝝ optimum·in quo bulita fuerit radix ciperi· ⁊ vngem⁹ ſumen ⁊ teſticulos cū oleo rutacio· ⁊ iuniperino· Et eius bezoar eſt coſtus·

¶De Gipſo· ·C·viij·

Ille cui datum fuerit in potu gipſum habebit difficultatem anhelitus·⁊ frigiditatē in ſtomacho· ⁊ ſtipticitatē vētris·⁊ labia alba aut mortificata·Et ei⁹ cura erit vt bibat aquā calidā cum bitiro·et euomat·Deinde bibat iterum aquam calidam cum melle·⁊ euomat· Et poſtea ſibi detur in potu metridatum·ʒ·ii·cum optīo vino· ⁊ ſi ſtipticus remāſit cliſterizetur

cũ adipe anatis ⁊ oleo· ⁊ vngatur vēter cũ oleo de kerua· Et eiꝰ
bezoar eſt ſtercꝰ muris tritũ ⁊ bibitũ ⁊ detur ex eo cũ vīo·ʒ·i·

¶ De ſcoria eris· ·C·ix·

Ille cui datũ fuerit ſcoria eris ī potu ml'tũ aſſellabit aut mo
met ⁊ cũ dolore ⁊ punctiōe in inteſtinis ⁊ ſtomacho· ⁊ eiꝰ
cura erit balneum in quo bulita ſint capita hircoꝝ uel limace· ⁊
dare ī potu ſuccũ mēte· ⁊ vngere ſtomachuʒ ⁊ vētrē cum oleo ro
ſato calido· ⁊ eius bezoar eſt ſuccus accori bibatur· ʒ·ii·cũ vino

¶ De ſcoria ferri· ·C·x·

Ille cui datuʒ fuerit ſcoria ferri· aut eius erugo exiccatur
cottidie· ⁊ uēter adheret renibus· ⁊ maraſmũ patitur· Et
eius cura eſt humectare totum corpus cum balneis in quibus
teſtudines ſint bulite· ⁊ cliſterizetur uenter cũ decoctione pedũ
edoꝝ· aut cum aqua maluauiſci· ⁊ cōmedere butiꝝ recens ⁊ iu/
ra pīguia· Et eius bezoar eſt lapis magnetis tritus· ⁊ datus in
pillulis· cũ tantundē de ſucco mercurialis ⁊ blitis in moduʒ pil
lulaꝝ· ⁊ ſit doſis magnetis ī uice·ʒ·i· ¶ de lapide magnetis·c·xi

Ille cui datus fuerit lapis magnetis nō ꝯſolatus efficitur
lunaticus ⁊ melācolicus aut heroicus· Et eiꝰ cura eſt ut
detur in potu limatura auri ⁊ fragmenta ſmaragdi ſil'ana·ſ·cũ
uino· et cliſterizetur cum lacte ouino ⁊ oleo de amigdalis dulci
bus· et eſt bezoar eius ſmaragdus trita ⁊ data in potu tribus
vicibus in nouem diebus· ¶ De lapide lazuli· ·C·xij·

Ille cui datus fuerit in potu lapis lazuli nō lotus pa
tietur ſubmerſionem ſtomachi· ⁊ triſticiā· ⁊ ſolitudinē
Et eius cura eſt bibere lac recēs mulctuʒ aſine oī ma
ne vſqꝫ ad dies·xij· ⁊ cōmedere auiculas aſſatas in ſpeto· Et
eius bezoar eſt carabe trituʒ ſci.ii. ⁊ datum in potu cum vino·

¶ De arſenico ſublimato· ·C·xiij

Ille cui datum fuerit arſenicum ſublimatuʒ patietur
excoriationem inteſtinorum· et ſtomachi· ⁊ arſurā· et
dolores mordicatiuos· et ſitim· et linguā habebit exiccatam. et
expuere nō poterit· et demum ſincopim patietur· Et eius cura

eſt ut bibat butiꝝ cum aqua calida·ī qua ſemīa rape ſint cocta·
et euomat et cliſteriſetur·et deinde cuz oleo de amigdalis dul/
cibus om̄i die bis·et cibetur iure galline p̄iguiſſime· Et ei⁹ be
zoar eſt criſtallus trita ſubtiliter·et data ī potu.ʒ·i·cum oleo d̄
amigdalis dulcib⁹·et ſi nō fuerit ſublimatū erunt accidētia re
miſſiora et cura eadē· ¶De Litargiro·C·xiiij·

Le cui litargiꝝ datum fuerit ī potu nō ꝑterit egerere et
ꝑ vomitum emittet et ꝙ inſueuerat ꝑ ſeceſſuz· Et eius cu
ra eſt cura colice ꝑ cliſtere iniectuz factum ex aqua melliſ
et adipe galline vł anatis·et dare in potu oleū amigdalaꝝ dul/
cium·et cōmedere ficus ſiccas añ cibuz·et inungere ſtomachuz
cum ſucco apij·et vētrē cum butiro· Et ei⁹ bezoar eſt ſemē cher
ue tritum et datuz ī potu·ʒ·ii· ¶De cerusa· C·xv·

Le cui datum fuerit ceruſa ī potu patietur uomitium al/
buz et ceruſa et dentes nigros et dolorē uētris grauatiuū
et egeret ſāguinē·et hēbit tenaſmonē· Et ei⁹cura erit uomit⁹ ꝓ
uocat⁹ cuz aq̄ in q̄ ſemīa rape et atriplicis ſint bulita·et deinde
cliſterizare uētrē et cum brodio cauliuz coctoꝝ et oleo ſine ſale·
et dare ī potu metridatum aut tyriacā cum optīo vīo· Et eius
bezoar eſt potus vini albiſſimi puri ꝓpe inebriationem·

¶De calcucechumenō·i·uiride eris· ·C·xvj·

Le cui calcucechumenō·i·uiride eris datuz fuerit in potu
opilatiōez et ſuffocationē pulmōis et anhelit⁹ hēbit· et q̄ſi
nō poterit reſpirare et patietur ſolutionē ꝯtinuitatis in interi
orib⁹·et vulnera et ulcera ī inteſtinis et punctiōes corroſiuas
Et ei⁹ cura erit ſtatī cum uomitu ꝓcurato cum butiro et aq̄ ca
lida·et ſepe reiterato·et deinđ iniicere cliſtere fctm̄ cuz lacte aſi
nino et oleo de amigdalis dulcib⁹·et deinđ dare in potu de ter
ra ſigillata·ʒ·i·cuz uino albo·et deinde ſi nō ꝯfert fiat balneum
in tina·ubi ſit oleum oliuaꝝ in tāta q̄ntitate ꝙ attingat ad ſto
machū·Et ei⁹ bezoar eſt corall⁹ rube⁹ trit⁹ et datus in potu cū
uino·ʒ·ii· ¶De plumbo uſto· ·C·xvii·

Le cui datum fuerit plumbuz uſtum nō pōt loq̄ et moritur ſuf

focatus et uox eiꝰ nō audit̃ niſi ſicut plūbū· et eiꝰ labia ꝛ ligua
plūbina ſunt· Et eiꝰ cura eſt dare ĩ potu tyriacā magnā·ʒ·ii·
oīni die uſqꝫ ad·vii·dies cū aq̄ mell̃·ꝛ ĩduere pelles vulpīas·vl̃
ouınas nouas ꝛ ĩtrare vētrē mule vl̃ aſine calide·ꝛ reiterare in-
troitū ſepe· Et eiꝰ bezoar ſunt grana citroꝝ mūdata ꝛ trita· et
data in potu cum uino decocto dulci·ʒ·ii·

¶De azuro aut minio·aut zenabrio· ·C·xviij·

Ille cui datū fuerit azuꝝ aut miniū·aut zenabriū·patiet̃ vomitū ꝛ vētris ſtipticitatē·ꝛ ĩ vomitu diſcernet̃ p colorē vnū
qđqꝫ ipoꝝ·Et cura oīm p̄dictoꝝ eſt eadē·det̃ ergo ĩ potu butirꝫ
cū aq̄ calida in q̄ ſemĩa rape ſint bulita ꝛ euomat poſt uomituꝫ
ſpōtaneū·deinđ cliſterizet̃ cū aq̄ mellis et oleo· Et eiꝰ bezoar ē
ſpodiū qđ fit de ebore cōbuſto datuꝫ in potu cum uino·ʒ·ii·

¶De Realgare· C·xix·

Ille cui datū fuerit realgar ĩ potu patiet̃ ſitĩ ꝛ extuationeꝫ
ꝛ exiccationē ꝛ ꝯſūptiōꝫ humiditatis ita φ niſi ei ſuccurrat̃
aut morit̃· aut paraliticꝰ ꝛ ꝯtractus remãebit·Ego vidi ꝛ cura
ui iuuenē cui datū fuit cū epate porci aſſato realgar tritū ꝛ eua
ſi mortē ab eo·ꝛ remãſit circa oēs iūcturaſ q̄ſi ĩmobiliſ ex nimia
ſiccitate·ꝛ eiꝰ cura ē uomitꝰ cū butiro ꝛ aq̄ calida ſepe iteratꝰ ꝛ
cliſteria cū lacte aſine iterata·ꝛ dare ĩ mane ĩ potu oĩ die vnciaſ
·v·de lacte aſinino·ꝛ cibare eū hedīb ꝰ pĩguibꝰ ꝛ vngere totuꝫ
corpꝰ ex oleo de amigdalis dulcibꝰ ꝛ ſedare ſitĩ ipius cū iuleb·
Et eiꝰ bezoar eſt oleū de nucellis pini datuꝫ in potu ſtatĩ vl̃ in
p̄ma die·vncias·iiii· ¶De Cicuta· ·C·xx·

Ille cui datꝰ fuerit ĩ potu ſuccꝰ cicute ſtuporē ꝛ ſenſū pdet·
et ex eo ſocrates ab atheniēſibꝰ fuit ĩterēptꝰ·ꝛ eiꝰ cura eſt ĩ
potu ſumeĩ tyriacā·ʒ·ii·diſſipataꝫ cū decoctiōe diptami. Et eiꝰ
bezoar ē gētiana trita ꝛ data ĩ potu·ʒ·ii·cū vīo· ¶De ſucco Ti-
timalloꝝ·c·xxi·

Ille cui datus fuerit ſuccus titimalloꝝ pa-
tiet̃ fluxū vētris·ꝛ uomitū·ꝛ accñtia colerice paſſiōis·ꝛ eiꝰ
cura erit tyriaca magna cū vīo ĩ quo diptamꝰ fuerit bulitꝰ·Et
eiꝰ bezoar ē munia trita ꝛ potata cum vīo·ʒ·i· ¶De ſucco cucu

meris aſinini·C·xxij·

Ille cui datus fuerit in potu ſuccus cucumeris aſinini pati etur excoriationē in gutture· ꝛ ſolutionē vētris· ꝛ dolorem inteſtinoꝝ· Et eius cura eſt tyriaca magna cū decoctiōe bacchaꝝ rum lauri· ꝛ melle·ʒ·ii· Et eius bezoar eſt ſuccus mente·vnci·i·

De ſucco vſnee· ·C·xxiij·

Ille cui ſuccus vſnee datus fuerit patiet̃ decurſū humidita tū ſupfluaꝝ ad os ꝛ guttur ita ut ſtrāgulari videat̃ ꝑpter qđ hec ꝟba ſtrāgulatoꝛ adhip·i·lupi uocat̃·ſtrāgulat enī lupoſ ipſā cōmedentes· Et eius cura ſumere in potu de terra ſigillata ſtatī·ʒ·ii·cū aq̄ calida·ꝛ euomere·deīde poſt illđ accipe de tyria ca·ʒ·ii·cū vīo decoctiōis gētiane·ꝛ ei⁹ bezoar ē ariſtologia lōga

De radice bothoꝛmarien· ·C·xxiiij·

Ille cui ſuccus aut radix bothoꝛmarien datus fuerit ī potu patiet̃ ſtrangulationē ꝛ q̄ſi ſuffocationē· ꝑpter qđ uocatur panis poꝛcoꝝ· Et eius cura eſt baccbelauri trite·ʒ·ii·dare in po tu· Et eius bezoar eſt pip albū tritū·ʒ·ii·

De ſucco coꝛiādri ·C·xxv·

Ille cui ſuccus coꝛiādri datus fuerit patiet̃ q̄ſi deſtructionē intellect⁹ ac ſicut ebri⁹ videat̃· ꝛ tandē moꝛit̃ ſtupide· ꝛ ei⁹ cura eſt tyriaca magna·ʒ·ii·cū optīo vīo· ꝛ ei⁹ be zoar eſt herba que dicit̃ vincetoꝛicū data in potu·ʒ·ii·

De ſucco mandragoꝛe· ·C·xxvj·

Ille cui ſuccus mandragoꝛe·aut poma eius·aut radix eius data fuerit in potu ruboꝛem in facie ꝛ in oculis ꝛ ſtupoꝛē in mente·ꝛ mētis alienationē ꝛ amentiam ꝛ ſomnū ꝑfundū patiet̃·ꝛ eius cura erit ſumere in potu ſtatī tyri acā magnā diſtēpatā cū optīo vīo·ꝛ tardare cōmeſtionē p dieꝫ vnā ꝛ bibere optimū vinū puꝝ ꝛ odoꝛare acetū foꝛte· ꝛ ei⁹ bezo ar eſt radix rafani cōmeſta oī die uſq; ad tres dies cū pane ꝛ ſa le·

De ſucco papaueris nigri· C·xxvij·

Ille cui datus fuerit ſuccus papaueris nigri patietur ſtu poꝛem mentis et doꝛmitationem et hebeciam·ſicut illi qui oleum commedunt· Et eoꝛum cura eſt bibere tyriacam

magnam ꝛ q̃ꝑacaſtoꝛeum· aut oppopiram· aut confectionem de anacardis· dragmas duas cum vino. Et eius bezoar eſt alleum crudum cōmeſtū·

¶ Capitulum· xxviij· De Opio·

Ille cui datum fuerit opiū in potu ſi cogatur vomere apparebit odoꝛ opij in uomitu ꝛ erit ebes ꝛ piger· et doꝛmitās abſq; ſenſu ꝛ nō ītelligēs neq; ſentiens· ꝛ ſi nō ſuccurrat̃ ei moꝛiet̃ur· Et eius cura eſt potare altiſſimū vinum ꝛ fricare extrema cum nitro ꝛ ſapone· ꝛ ꝓuocare ſternutationez cū pipere intromiſſo in nares· Et ei⁹ bezoar eſt caſtoꝛeū tritū ꝛ datū ī potu cū vino.ʒ.ii·

¶ De ſucco ſcamonee·c·xxix

Ille cui ſuccus ſcamonee dat⁹ fuerit in potu·patietur coꝛdis defectū ꝛ ſincopim· ꝛ ſitī· ꝛ extuationē· ꝛ diſſenteriā· ꝛ febꝛē· Et eius cura eſt potare aquā oꝛdei ſepe· ꝛ ingredi balneū aque tepide· Deinde poſt illud bibere ſirupuz roſatum ꝛ bugloſſatuz tota die· ꝛ ꝓuocare ſomnū ꝛ odoꝛare nenufar· ꝛ roſas· ꝛ mirtum· ꝛ cibari cū cibo facto cum ſumach vel berberis· ꝛ emplaſtrare ventrē ꝛ ſtomachum cum pulpis citoniōꝛum· Et eius bezoar eſt herba que vocatur ribes· ꝛ ei⁹ ſuccus·

¶ Capitulum· xxx· de apio riſus·

Ille cui datum fuerit in potu apium riſus facit hoīez extra mentem ꝛ ꝯtinue ridet ꝓpter hoc vocatur apium riſus· Et eius cura eſt ꝓuocare ſomnuz cum potu boni vini inebꝛiātis· Et eius bezoar eſt ſuccus melliſſe· cum aceto dat⁹ in potu·

¶ De ſucco cherue· C· xxxj·

Ille cui ſuccus cherue datus fuerit patietur vomituz ꝯtinuū ꝛ dolorē vētris· Et eius cura erit tyriaca magna data in potu.ʒ.ii·cum vino optimo calido· Et eius bezoar eſt ypericon·

¶ De ſucco napelli· C· xxxij·

Ille cui ſuccus napelli· ſiue eius fructus· ſiue de eius ſubſtantia datus fuerit ·in ſpacio vni⁹ diei aut trium moꝛitur· ꝛ patitur ante hoc ſincopim· ꝛ defectum coꝛdis· ꝛ denigrationem ꝛ defuſcationē paulatiue omniuz mēbꝛorum· ꝛ deinde tumet totuz coꝛpus· ꝛ oculi eius foras pꝛominēt·

⁊ linguam in ore ꝯtinere non poteſt. Succurrat̃ ergo inſtanti dando terrã ſigillatã diſtẽperatã cum butiro ⁊ aquã ⁊ euomat. ⁊ ſtatim exbibeat̃ ſmaragdus optima trita ʒ ii. cũ uino. ⁊ ſuper cor ponatur ſiricum tinctũ in grana infuſum in ſucco bugloſſe ⁊ aqua roſata. ⁊ reiteret̃. ⁊ deinde ſerui ſugãt cũ ore extremitates corporis. ſed ipſi morient̃ niſi acceperint de ſmaragdo. ⁊ ei⁹ bezoar eſt mus qui naſcit̃ in radice napelli. exiccat̃ ⁊ datur ex eo in potu ʒ ii. ¶ De ſucco oleandri. Capl'm. xxxiii.

Ille cui ſuccus oleãdri ⁊ eius cornua vel eius cortex data fuerit in potu patietur ſincopim ⁊ tribulationẽ cordis. et anxietatẽ. Et eius cura eſt ſumere dyacaſtoreum datũ in potu ʒ ii. Et eius bezoar eſt granum iuniperi tritũ in q̃ntitate ʒ ii. cum vino. ¶ De ſucco mezereon. C. xxxiiij.

Ille cui ſuccus mezereon datus fuerit in potu patiet̃ fluxũ uẽtris. ⁊ ſiti. ⁊ anxietatẽ ⁊ excoriationẽ inteſtinoꝝ. Et eius cura erit ſirupus roſatus cũ aqua ordei ⁊ odorare fruct⁹ frigidos ⁊ odoriferos. Et eius bezoar eſt origanũ aſſatũ ⁊ bibitum.

¶ De ſucco ellebori. Capl'm. xxxv.

Ille cui ſuccus ellebori datus fuerit. aut radix eius. patietur ſtrãgulationẽ gutturis ⁊ p̃fationẽ. ⁊ fortaſſis ſuffocatur ſubito. ⁊ ideo vocat̃ ſtrangulator carnis. Et ei⁹ cura eſt ſumere in potu ſtatiꝫ aquã mellis. ⁊ q̃eſcere in loco ſepato. ⁊ deinde det̃ bezoar eius qd̃ eſt flos nenufaris ſiccus ⁊ trit⁹ ʒ ii.

¶ De Alfeſſira. C. xxxvj.

Ille cui alfeſſira data fuerit patiet̃ excoriationẽ vẽtris. et uomitũ. ⁊ ei⁹ cura erit dare in potu aquã mellis. Deinde tribuere citoniũ aſſatum. Et eius bezoar eſt anagallus.

¶ De ſucco brionie. C. xxxvij.

Ille cui ſucc⁹ brionie datus fuerit patiet̃ ſcotomiã ⁊ ſtoliditatem. ⁊ anguſtiã ſpiritus. Et eius cura erit tyriaca ʒ ii. cũ vĩo decoctiõis enule. ⁊ ei⁹ bezoar eſt pip. ¶ De cornib⁹ ſpice. C. xxxviij

Ille cui cornua ſpice data fuerĩt patiet̃ tortionẽ vẽtris ⁊ nauſeã. ⁊ ei⁹ cura ẽ tyriaca ʒ ii. cũ decoctiõe vini in

quo diptamus ſit bulit⁹. ❡De cornuis oleandri. C.xxxix.

Ille cui data fuerit cornua oleandri, aut q̄ cōmederit aſſaturam in veru exciſo ex oleandro. aut q̄ dormierit ſub vmbra oleandri. aut qui biberit aquā fluminis ſub cui⁹ ripib⁹ creſcit oleāder cui⁹ copie eſt ī inſula ſardinee. ⁊ ego exptus ſū illud ⁊ uidi patiet̄ extuationē ⁊ amentiā ⁊ rugitū uētris. ⁊ ſi balneuꝫ fuerit calefactū ex oleandro balneatus ſincopim patietur ī balneo. ⁊ eius cura ⁊ bezoar dicta ſunt ſupra ī.c. de ſucco oleandri.

❡De cornibus bedeguar. C.xl.

Ille cui in potu data fuerint cornua bedeguar patietur difficultatē trāſglutiēdi. ⁊ eius cura eſt lambere oleū de amigdalis dulcib⁹. ⁊ ipſi⁹ bezoar ſūt mora celſi. ❡De anacardis. C.xlj.

Ille qui ſūpſerit anacardos patietur incēſionē ī gutture uehemētem. ⁊ qn̄qꝫ inflabitur ⁊ acutā faciet egritudinē. ⁊ mentis alienationē. ⁊ ei⁹ cura eſt cū rebus vnctuoſis ſicut oleo amigdalino. ſiſſamino. ⁊ butiro. ⁊ lacte. ⁊ iurib⁹ gallinaruꝫ. ⁊ ſi dolorē habebit in inteſtinis tūc ꝯueniēs eſt balneū. ⁊ ſi inducūt febrem acutā tūc eſt ꝯueniēs uti attenuāte dieta ⁊ frigida ⁊ humida. ⁊ ſi fuerit mētis alienatio ꝓuocetur ſomn⁹ cū ſemīe lactuce ⁊ papauere albo. ⁊ ei⁹ bezoar ſunt grana pini torrefacta ⁊ cōmeſta. ❡De nucibus ⁊ auellanis. C.xlij.

Ille q̄ cōmederit nuces aut auellanas rancidas patietur accidētia mala. ſ. nauſeā ⁊ deiectionē appetitus. ⁊ vomitū ⁊ debilitatē virtutū animaliū. ⁊ ei⁹ cura erit rob citonioꝝ ⁊ rob pomoꝝ. ⁊ ſi acciderit ei eructatio habēs odorem lini putrefacti tunc poſſet mori. ⁊ eius cura erit dyaciminū vel dyapeperion. ⁊ det̄ ei in potu vinū puꝝ. ⁊ fomentetur ſtomachus cū oleo nardino. ❡De malo caſtoreo. C.xliiii.

Ille cui in potū datū fuerit malū caſtoreū patietur clamorē ⁊ rixam ⁊ dolorē. ⁊ linguā habebit foris ꝓminentē ⁊ febreꝫ Et eius cura erit uomit⁹ cū butiro ⁊ aqua mellis. donec vomit⁹ minime habeat odoreꝫ caſtorei. deīde det̄ ī potu rob moroꝝ aut limonum. Et ei⁹ bezoar ſunt ſemīa coriandri aſſata ⁊ trita. ʒ. ii

¶ De malis fungis.
Capitulum.xliiij.

Ille qui cõmederit malos fungos ꝛ pcipue q̄ nati fuerit ſup ferro aut ſup anabulla uł malo terre.uł in locis ter/ maꝝ pꝛocabitur.et dolorem patietur in pectine ꝛ phibebitur ei vrina.et dolores habebit in ventre.ꝛ ſi odorauerit malũ fungũ ꝛ tubera mala. patietur epilenſiã.ꝛ fortaſſis morietur. Et ante illud erit ei ppinandum vinũ optimũ in quo pip nigruꝫ ſit bu litum.ꝛ deinde cliſteriꝫare ipſum cũ aqua mellis ꝛ ſale.ꝛ fomen tare femur cũ oleo nardino.et eius beꝫoar qñ decoquuntur fun gi aut cõmeduntur ſunt pira incisa in fruſtra ꝛ ſimul decocta. ꝛ beꝫoar poſt cõmeſtionẽ ipſoꝝ eſt alleum crudum.

¶ De nuce uomica. .C.xlv.

Ille qui nucem uomicã biberit vel cõmederit habebit uomi tum peſſimũ ꝛ diſſolutionẽ virtutis. ꝛ eius cura eſt rob citonioꝝ ꝛ mirti ꝛ potus alti vini. ꝛ eius beꝫoar eſt cortex citri.

¶ De coloquintida. .C.xlvj.

Ille qui coloquintidã ſolitarie natam in arbore ſua cõme derit venenũ letale ſũpſit.et niſi ſuccurratᷣ ei ſubito morie tur in tercio die.et ei⁹ cura et beꝫoar ſił et ſeł eſt ſmaragdus op tima trita et data in potu.ʒ.ii.

¶ De fico pharaonis. .C.xlvij.

Ille qui cõmederit ficus pharaonis ſtatim patietur fe/ brem et fractionem totius corporis. et uidebitur ei q̄ ſit ydropicus.et hoc ego uidi in Sardinia in iudicatu galurie.ubi iſtarum ficuum eſt habundantia q̄ qui vnam com medebat patiebatur vnam febrim.et qui duas.duas.et qui treſ patiebatur trinam febrim.et utplurimum iſte febres erant ter/ tiane.et cura eius eſt aqua ordei parata. aut ſerum caprinum. et eius beꝫoar ſunt grana ſiue ſemina cucumeris mũdata et tri ta.et data in potu.ʒ.ii.

¶ De ſemine iuſquiami.
Capitulum.xlviii.

lle cui in potu data fuerĩt ſemĩa iuſqami patieẽ ebrietatẽ
⁊ mẽtis alienationẽ ⁊ ſtuporẽ ⁊ immobilitatẽ oĩm mẽbroꝝ
⁊ eius cura eſt pip longũ tritũ ⁊ datũ·ʒ·ii· ⁊ eius bezoar ſũt gra
na fiſticoꝝ cõmeſte uel bibita· ¶ De granis cocbognidij·c·xlix
Ille cui in potu data fuerĩt grana cocbognidij patieẽ vo/
mitũ ⁊ fluxũ vẽtris ⁊ tribulationẽ in ſtomacho· ⁊ eius cu/
ra eſt tyriaca magna·ʒ.ii·cũ vino·⁊ bezoar eius amigdale ama/
re· ¶ De bacchalauris rancidis· ·C·l·
lle q̧ cõmederit bacchalauras rancidas patieẽ accidẽtia q̃
patiẽ q̧ cõmederit nuces rancidas ⁊ cura ei⁹ ⁊ bezoar erũt
ſimilia· ¶ De catapucia· ·C·lj·
lle q̧ cõmederit catapucias patieẽ accidẽtia q̃ patiẽ q̧ bibe/
rit giraſolẽ· q̃ ſuperi⁹ dicta eſt chenſa· ⁊ cura eius ⁊ bezoar
ſunt eadem· ¶ De ſemine vrtice· ·C·lij·
Ille q̧ cõmederit ſemẽ vrtice patieẽ gutturis ⁊ oris· ⁊ lin
gue excoriationẽ ⁊ arſurã ⁊ ardorẽ ĩ mictu· ⁊ ei⁹ cura erit
oleũ amigdalinũ dulce potare·⁊ ei⁹ bezoar ſunt grana citonioꝝ
trita ⁊ potata cũ aq̃ calida· ¶ De ſemĩe papaueris nigri·c·liij.
lle qui biberit uel cõmederit ſemina papaueris nigri patie
tur accidẽtia q̃ patiẽ q̧ opiũ ſũpſerit licet remiſſiora·⁊ cura
⁊ bezoar idem ſunt· ¶ De ſemine ellebori· ·C·liiii·
lle q̧ biberit vel cõmederit ſemẽ ellebori patieẽ accidẽtia q̃
patieẽ qui ſuccũ aut radicẽ ellebori biberit. ⁊ cura ⁊ bezoar
eſt vna· ¶ De ſemine cicute· Capitulum·lv·
lle q̧ biberit ſemẽ cicute patieẽ accidẽtia illa q̃ paſſus fuit q̧
ſuccũ eius biberit ⁊ licet magis remiſſa·⁊ cura ⁊ bezoar ea/
dem ſunt· ¶ De ſemine humidi coriandri·C·lvi·
Ille qui biberit vel cõmederit ſemina humida coriãdri pa
tietur accidẽtia ꝯſimilia q̃ patitur q̧ ſuccũ eius biberit·⁊
ei⁹ cura ⁊ bezoar ſunt eadẽ· ¶ De ſemĩe ſerpẽtarie· C·lvii·
lle q̧ cõmederit ſemẽ ſerpẽtarie patietur ſtridorem ⁊ pũctio
nem gutturis ⁊ dentiũ ⁊ ſupertuationẽ ⁊ feruorẽ·⁊ ei⁹ cura
eſt butiꝝ recens bibitũ ·⁊ eius bezoar eſt ſuccus farine ordei de

cocte ĩ aqua· ¶De morſib⁹ aut pũcturis ab aliqb⁹ aĩalib⁹ uene

Si vo aliqs morſus aut pũct⁹ fuerit ab aliquo noſis·c·lviij aĩali uenenoſo ꝛ ignoret cuius ſit punctura tũc ſtringat̃ locus pũcture ꝛ ponãtur ſup ipſũ uẽ toſe cũ ſcarificatõe ꝛ ſuga/tur locus cũ ore ſeruoꝝ· ꝛ deinde ſup locũ ponat̃ cancri triti· ꝙ ſi locus uenire ceperit ad corruptionẽ abſcĩdatur mẽbꝝ ſi fue/rit loc⁹ apt⁹ aut mẽbꝝ aptũ abſciſioni ꝙ ſi nõ cauterizet̃ nã qñ inceperit locus denigrari aut putrefieri erit ſignũ ꝙ punctura fuerit animalis pnitioſi· dũ autẽ nõ inceperit tẽdere ad putre/factionẽ ꝛ corruptionẽ ꝗuis ſit uehementis doloris cũ nondũ ſit ei velox pambulatio in corpore nõ eſt malũ niſi punctura fu erit iuxta cor·aut iuxta artariam magnam·.

¶De morſu vipere· ·C·lix·

Ille vo quẽ momorderit uipera ſũma medicinaꝝ ꝛ bezoar ẽ ei tyriaca magna· ꝛ fortaſſis ꝯfert metridatũ ꝛ medicamen de aſafetida ꝛ butiꝝ uetus· ꝛ medicamen de herbo· ꝛ cõmeſtio alleoꝝ·ꝛ potus vini puri· ¶De morſu ſcorpionis·C·lx·

Mordicationi autẽ ſcorpionũ ꝯfert vaporatio olei ꝛ alleorũ ꝛ tyriaca dyateſſeron·ꝛ oleũ antiquũ linitũ·ꝛ eius bezoar eſt corpus ſcorpionis contritum ꝛ ſuppoſitum loco·

¶De morſu araneaꝝ· ·C·lxj·

Mordicationi araneaꝝ ꝯfert ſuccus pomoꝝ aut piroꝝ ·aut opoſitio ferri frigidi iterati·ꝛ ei⁹ bezoar eſt endiuia.

¶De morſu Rutele· ·C·lxij·

Mordicatiõi aũt rutele ꝯfert balneũ calidũ valde ꝛ ſepeliri in arena aut cinere calido ꝛ bibere puluerẽ de nigella·

¶De morſu apum· ·C·lxiij·

Mordicationi autem apum ꝛ puncture ꝯfert epithima cum bolo armeno ꝛ aceto ꝛ cãfora· ꝛ qui manus ſuas ꝛ faciem ſucco malue abluerit non punget̃ ab apibus·

¶De mordicatione animalium ·C·lxiiij·

Si autẽ mordentia aĩalia aculeos aut dentes in locis morſis dimiſerint tũc oportet ut locus fricet̃ cũ oleo ꝛ cinere ſuaui

ter·deinde fiat emplaſtꝝ ſupꝰ locū ex fermēto cū oleo ⁊ ſic aculei uel dentes uenenoſi educenᷓ· ¶De morſu canis·C·lxv·

Si autē aliquis morſus fuerit a cane ⁊ dubiteᷓ vtꝝ fuerit rabioſus uel nō·friceᷓ bucella panis ſub loco morſure. ⁊ deinde illū exhibeat alijs canibꝰ quē ſi rēnuerit rabioſus erit·ſi xo cōmederit minime· Signa aūt ꝙ ſit rabioſus ꝑter hoc ſunt ꝙ canis linguā ſuā ꝓijciat extra·⁊ intromittat caudaȝ ſuā inter coxas ſuas·⁊ raucā habeat uocē·⁊ ꝙ abhorreat ſanos ⁊ uiros·⁊ ꝙ mordeat dn̄os domꝰ ſue· ⁊ om̄es q̄ ei obuiāt·⁊ fugiāt ab ipſo canes·⁊ q̄ morſus eſt niſi ꝑcaueat ⁊ cureᷓ infra·xl·caniculares dies efficieᷓ ydrofiorbicus·i·timēs aquaȝ qđ eſt qꝛ ꝓpter rabiem efficiᷓ ſiticuloſus ⁊ appetit ad aquam. ⁊ cū viderit eā ymaginabiᷓ canes eſſe in aqua·⁊ moriēs ſiti ꝑ timore īmanīū canū fuget aquā ·⁊ tunc nō eſt ſpes ſalutis· ⁊ cuȝ ꝓcedit in egritudine efficiᷓ ⁊ ipſe rabidus· ⁊ emittit ſperma in pollutione ſua et in modum catuloꝝ·⁊ quādocunqȝ egerit flegma in modū catuloꝝ qđ eſt qꝛ ymaginatio ꝯtinua quā habet de cane ſigillat in humiditatibus ſuis figurā canum· Et ſcias ꝙ ſi equus ⁊ mulus ⁊ aſini ⁊ ſimea ⁊ homo patiunᷓ rabiem circa maximum frigus aut circa maximū calorē· ⁊ eius cura eſt ut ſuꝑ locum morſum ponanᷓ uentoſe cum ſcarificatione· ⁊ ponanᷓ deſupꝰ alleū ſiue cepe tritū·⁊ ꝯfectū cum butiro vaccino·⁊ ſumat in potu electuariū canceroꝝ fluuialiū·⁊ intret balneū omni die· ⁊ laboret in cura ethicoꝝ ⁊ melancolicoꝝ·⁊ balneeᷓ ante·xl·dies in aqua maris· ⁊ eius bezoar ſunt cācri fluuiales aduſti et pulueriȝati·⁊ dati ex eis·ȝ·iii·in potu omnibus tribus diebus.

¶De cantaridibus· ·C·lxvj·

Si autem cātarides qs biberit patieᷓ mictū ſanguinis et excuationē.⁊ accidētia ꝑnitioſa· Et eius cura eſt ut ſumat in potu lac ouiū cū oleo amigdalino· deinde curenᷓ ulcera ueſice·⁊ eius bezoar erunt grana alkekengi numero·x·

¶De lacte· ·C·lxvij·

Si autē lac biberit·fueritqȝ coagulatū in ſtomacho patieᷓ

ſtoma chi mollificationē ⁊ nauſeam· ⁊ ſudabit ſudore frigido· ⁊ eius cura erit bibere acetū fortiſſimū poſtea ſumat de aſafetida ·ʒ·i·aut de ſirupo acetoſo vnciā·i·uice vna poſt uicem·

¶De Aſſatura ſuffocata· ·C·lxviij·

Si autem qs cōmederit aſſaturam ſuffocatā q̄ inuoluitur in pannis cū extrahit̃ ex furno patietur vertiginē ſimilē epilenſie·⁊ eius cura eſt ut euomat· ⁊ poſtea ſumat in potu rob fructuū ſtipticoꝝ·⁊ zuccaꝝ roſatū· cū xiloales·⁊ maſtice·⁊ querat ſomnū ⁊ īgrediatur balneū ¶De piſcib⁊ frigidis·C·lxix·

Si autē quis cōmederit piſces frigidos quib⁊ poſt ei⁊ captioni aduenerit vna dies·aut duo·aut ſi quis carnes pridie·uel ante terciā uel quartā diē occiſas ·aut morticinas·aut pcuſſas a fulgure ⁊ tempeſtate mortuas· aut morbo peſtilentia ſi pemptas·accidit qđ ſupuenit ex cōmeſtione maloꝝ fungoꝝ· ⁊ cura eoꝝ eſt ut euomat·et ſumat in potu vinū puꝝ cū pipere· et curetur cura fungoꝝ p̄ter q̄ nō cōmedat pira·

¶De cerebro catte· ·C·lxx·

Ille cui in potu datū fuerit cerebꝝ catte patietur ſtoliditatem ⁊ inſtrigioſus uidebitur· ⁊ ei⁊ cura eſt terra ſigillata· ⁊ uomit⁊ cū ipſa omni mēſe bis et accipere de ꝯfectiōe dyamuſci oī die ſummo mane·et ei⁊ bezoar eſt muſc⁊ trit⁊ ſcrupulū ſemiſ dat̃ ī potu cū vīo albo. ¶De extremtiate caude cerui . c·lxxi·

Ille cui extremitas caude cerui data fuerit patietur accidētia napelli·et eius cura eſt potio ſmaragdi ſcrupulum ſemiſ triti·dati in potu cū vīo· et deinde fricatio toti⁊ corporis cum oleo facto de ſemine citri·et ei⁊ bezoar eſt tyriaca magna·ʒ·ii·

¶De ſanguine bouino· ·C·lxxij·

Ille cui in potu datus fuerit ſanguis bouinus uetus patietur mortificationē et euomet uomitū coagulatū·et ei⁊ cura eſt acetū acerrimū calidū·deinde uomitus· deinde tyriaca·deinde balneū aq̄ calide· ¶De ſanguine buffonis·C·lxxiij

Ille cui in potu datus fuerit ſanguis buffonis patietur difficultatē anhelit⁊ et cordiaca accidentia· et ſi qs ſputū ipſi⁊

ſumpſerit erit prope mortem ſicut qui napellũ biberit· et ei⁹ cu
ra eſt potio ſmaragdi ſcrupulum·i·deinde intrare corpus aīalis
quadrupedis magni·ut eſt bos·aſinus·uel mulus·uel equus·et
reiterare illud·deinde tyriaca·ʒ·ii·bibere· et eius bezoar eſt la-
pis inuentus in capite buffonis· qui apud lapidarios vocatur
borras·vulgariter trepanide· ¶De ſanguĩe hoīs colerici ruffi ·C·lxxiiij·

Ille cui in potu datus fuerit ſanguis hoīs cole-rici ruffi extract⁹ in tpe rixe ſue aut furoris patietur furo-res mētis·et pmixtionē intellect⁹· et in verecũdiam deīde pau-latim exiccabitur·et eius cura eſt bibere aquã cucumeris pale-ſtini·et maſticare grana ipſius et deglutire ſuccũ et potare ſiru-pum nenufariĩ·et eius bezoar eſt trociſcus vnus de tiro·

¶De ſanguinē menſtruo aut leproſi·C·lxxv·

Ille qui ſanguinē menſtruũ aut leproſi biberit videbi-tur eſſe piſtrigiatus et lunaticus· et maleficiat⁹ et ob-liuioſus· et eius cura eſt potare margaritas tritas·ʒ·i·cũ aqua melliſſe·et balneari in aqua tepida·et coire cũ puel-la ſm legem et ↄuerſari et amplexari cũ puellis et iuuenculis·⁊ ei⁹ bezoar eſt cōmedere ſerpētes a quibus caude et capita p pal-mum ſunt abſciſa· ¶De morſu hominis ieiuni·C·lxxvi·

Ille q fuerit morſus ab hoīe ieiuno ponat ſup morſuraȝ ſter-cus gallĩe·alioqn patietur vlc⁹ venenoſũ·et difficilis ſana-tionis ¶De morſu ſerpente vllo C·lxxvii·

Ille q fuerit morſus a ſerpente ullo ſtatim liget locũ cum co-rio cerui·et deinde ſuperponat tyriacam et de ipſa bibat·et circa cor apponatur ſmaragdum et corallum ut margaritas· et locum morſure faciat ſugere a ſeruo·

¶De felle leopardi· ·C·lxxviii·

Ille cui in potu datum fuerit fel leopardi patietur ac-cidentia napelli et vipere·Et eius cura et bezoar ſunt vna·

¶De ſalamandria·
Capitulum·lxxix·

Ile q̄ biberit ſalamandriam patietur accidētia cātaridaꝝ ⁊ cura eius ⁊ bezoar eſt vna· ¶De lepore marino aut rana

Ile cui lepus marin⁹ aut rana marina marina·c·lxxx· data fuerit ī potu habebit uomitū vnctuoſū· ⁊ totū ei⁹ corpus efficietur turigidum ⁊ inflatū ſicut yposarca· ⁊ fetebit eius anhelit⁹· ⁊ eius cura eſt feſtinus uomitus cū butiro ⁊ aq̄ mell' ⁊ deīde ſumere poſt illō tiriacā dyateſſerō p tres dies· ⁊ cibari carnib⁹ paſſeꝝ ⁊ potare bonū vinum· ⁊ ei⁹ bezoar ē caro vulpis aſſata et cōmeſta·

¶De morſu muris·ſimee· ⁊ gatte ·C·lxxxi·

Ui hō a mure ⁊ ſimeo ⁊ gatto morſus fuerit ſup morſurā ponat ſtercus galline et curet illō vt ī morſu hoīs ieiuni dictum eſt·

¶De deſcriptiōe bezoartice virtutis ad vnumquodq̄ venenū Et de duabus difficilibus queſtionibus· ·C·lxxxii·

Ezoar anthonomaſice dicitur de quodā lapide qui ſic uocat̄ cui⁹ ꝑpria ⁊ ſpecifica uirtus ad letale venenū ē liberās a morte ſubito abſq̄ vllo medici īgenio et ideo de omni medicina q̄ liberare poteſt a morte hoīem ab aliq̄ egritudine uel ueneno dici poteſt ꝙ ſit bezoar illi⁹ morbi·ſiue ſit illa medicina lapis uel granū uel ſuccus uel aliq̄ cōpoſita medicina· Et qui illum lapidē habet tutus eſt ab omni mortali veneno·teritur etiā et datur in potu de ipſo·ʒ·i·et ꝑ ipſum dicit̄ fuiſſe liberatū regē Anglie dn̄m·ſ·Adoardum in ciuitate Aron qn̄ vulneratus fuit ꝑ paſſiaſinū ſoldani gladio toxicato· Hunc aūt lapidē ei tribuit generalis p̄ceptor tēpli· et ego ꝯſilem vidi· Eſt autē rubeus·purulentus·leuis ut ſpongia·et frāgibilis vt gipſum· Habet autē quodlibet uenenum tā minerale q̄ȝ vegetabile et aīale ꝑpriā medicinā oppoſitā ei a qua oppoſitione virtute ſpecifica fit liberatio mortis ab illo ueneno· et ideo bezoar eſt vnicuiq̄ ueneno illa medicina q̄ abſq̄ virtute elementari curat tale venenū·et de quolibȝ bezoar iā ſupra expediui tractatuȝ in cura cuiuſlibet ueneni in fine deſcriptionis ne ſit ampli⁹ neceſſe recapitulare tractatum·

Bezoar q̄d

ꝫ quō ē lapis bezoar

¶ De queſtione vtrum tyriaca ⁊c.

St aute queſtio vtꝝ tyriaca magna ſit bezoar .i. a for-
ma ſpecifica liberans a ueneno an materie elementa-
ris liberās a cōplexione nō a forma. Et voluerūt q̄dā
dicere ꝙ om̄ino erat bezoar fundās ſe ſup ratiōe Ga. q̄ cum An-
dromacū philoſophū reſpexiſſet qui p̄mo tyriacā īuenit ⁊ eā ꝓ-
bauit nunq̄ꝫ ꝓdeſſe niſi in morbis frigidis ꝓpter oppoſitionem
multaꝝ reꝝ calidaꝝ ⁊ in morbis calidis ꝓpter oppoſitionē mul
taꝝ medicinaꝝ frigidaꝝ que ī ipſa intrant. ⁊ hoc dixit Ga. illaꝫ
tyriacā Andromaci eſſe mediā a cōplexiōe. ſed ipſe adiungens
carnes tyroꝝ ⁊ terrā ſigillatā fecit eā ualeī formaliter ad omne
uenenū. licet ad quedā plus. ⁊ ad quedā minus. ⁊ ad quedā ſin-
gulariter data. ⁊ ad quedā cū additiōe. Alij ↄ̄o dixerunt ꝙ a cō
plexiōe elemētali agebat quecūqꝫ in corpore humamo oꝑatur.
fundātes ſup debilitate oꝑationis ſue aut penitus vanitate q̄n
ipſa dat̄ ꝯtra napellū vel ꝯtra viperā vel contra fel leopardi. et
breuiter ꝯtra quodlibet uenenū letale ſm̄ ſpecificā formaꝫ in q̄
bus paꝝ aut nihil uidet̄ ꝯferre. ut dixit Raſis. ¶ Solutio autē
huius dubitatiōis eſt ꝙ curatio cuiuſlibet ueneni quatuor mo-
dis ꝯtingit. ſ. q: aut frangit̄ acumen ueneni. aut ſubſtantia ei⁹
reſoluit̄. aut ipſum expellit̄. aut ipſū ꝑ oppoſitionē ſpecificā cor
rumpit̄. ⁊ ab eo eius uirtus prorſus aufert̄. exēplum p̄mi eſt opi
um qd̄ frāgit euforbiū. ⁊ caſtoreū qd̄ frangit opiū. exēplum ſecū
di eſt terra ſigillata ⁊ alleū que ſubſtātiā ueneni aut ꝑ vomitū
aut ꝑ ſudorē reſoluunt. exēplum tercij eſt ſmaragdus q̄ venenū
fugat ⁊ attrahit vſqꝫ in finē extremitatis mēbri. Exemplū quar
ti eſt forma ſpecifica oppoſita ueneno q̄ in naturalib⁹ inuenit̄.
ut in lapide bezoar. ⁊ in artificialib⁹. ut in diuina ⁊ nobili cōpo
ſitiōe tyriace. ex ꝑmixtione omniū ſingulariū medicinaꝝ ſimul
ꝯfectaꝝ reſultate. ⁊ q: in tyriaca eſt uirtus cōplexionalis multa
rum medicinaꝝ venenum frāgentiū ſm̄ oppoſitionē q̄litatum
⁊ uenenum reſoluentiū ⁊ ipſū expellentiū. ideo bene dictuꝫ eſt
ꝙ tyriaca eſt medicina cōplexionalis ad venena. ⁊ q: ex poſitio

ne tali reſultat res diuina q̄ potius eſt abextra q̄ꝫ abintus·ſ·for ma artificialis que om̄i ueneno opponitur· ideo ut bn̄ dictum eſt ꝙ ipſa bezoar eſt uenenis omnibus licet magis ꝛ min⁹· Et licet quedā ſunt magis bezoar ad quedā venena q̄ꝫ ipſa verū ipſa eſt ad om̄ia· ꝛ ideo mater omniū medicinaꝝ a medicis eſt appellata· Deo gratias·

¶ De lapide Begaar ex pandectis·

Lapis Begaar latine uel lapis liberans a venenis Arabi· Hager· Begaar· Begaar eſt nomen perſicum ꝛ eſt expellens nocumentū· Et hoc nomen cadit in vim ꝛ ē ꝙ cadit ſup omnē medicinā ꝯuenientē alicui veneno eo ꝙ reſiſtat virtuti eius ꝛ expellit nocumentū eius ꝓpter ꝓprietatem que eſt in eo· ꝛ ſm̄ ꝙ cadit ſup lapidem notū qui ꝯuenit omnib⁹ uenenis calidis ꝛ frigidis cū tota ſua ſubſtātia ꝛ reſiſtit ei bibitus aut ſuſpēſus ſup patientē Colores lapidis Begaar ſūt multi· Nā ex eo eſt citrinus uelut putrilētus ꝛ mahaichi Et ille qui participat uiriditati ꝛ ille qui participat albedini· Melior vero eſt citrinus· ꝛ plus purilentus· Et in hoc differt exceraſten cuꝫ begaar· et expoſitio eius eſt contra uenenū· et minera eſt in terra ſui et indie et in terris orietis· et multi lapides aſſimulātur ei qui nō habēt ſuā ꝓprietatem nec approximant ei in operationibus aliquib⁹· Et quidam eſt qui dicit̄ Cobehori ꝛ marma· et eſt lapis in quo nullus ſed multi errāt in alio q̄ꝛ dicitur chīdes ꝛ eſt lapis multe bonitatis mollis tactu mollicie ſine ſupfluitate· Et idem auctoritate Raſis Begaar eſt lapis citrinus mollis nō habēs ſaporē· Unde ꝛ lapis eſt uergens ad citrinitatē ꝛ albedinē· habēs colorē vini· ꝛ eſt ſplēdēs ſicut lumē· ꝛ eſt leuis· Poſſe· Serapio Lapis Begaar cōuenit uenenis· ꝛ qn̄ bibitur ex eo pondus duorum granorum ordei aut linimentum fiat cum eo ſupra morſos liberat a morte· et expellit uenenum per ſudorem Et quando ponitur lapis in annulo et ponitur in ore illius qui ſumpſit uenenum ꝛ ſugit eum aliquantulum conuenit ei·

Et quando tangitur cũ illo lapide aculeus ſcorpiõis ꝓhibet ab eo potentiã pungẽdi. Et ſi teritur ex eo pondus duoꝝ granoꝝ ordei et diſſoluatur in aqua et ponatur in ore ſerpẽtis. ſuffocat ipſum et ſtatim occidit. Et ego uidi in ipſo ſufficientiam ad auferenduz nocumentũ. et erat lapis ille quomodo vidi uergens ad citrinitatẽ et albedinez babens colorem vini. et cũ boc erat leuis ſplendens ſicut lumen. et iam vidi in eodem ſufficientiaz illam quam non vidi in alia medicina ſimplici immo qđ etiam non vidi tiriacis cõpoſitis. Unde lapis bezoar ɔuenit ueneno ſcorpionis. et idem auctoritate Raſis lapis begaar ɔuenit ueneno ſcorpionis quando portatur in annulo et ſculpe in eo imaginem ſcorponis ſigno ſagittario aſcendente. deinde ſigilla cum eo oblibanum exiſtente in ſcorpione quod tritum exbibe patiẽti ad potandum et euadet ab dallaanarach. i. a veneno. Vidi lapidẽ begaar Amamari cuſtoditore legis dei et eſt uerũ quia ipſe emit bunc lapidem et dedit in precium buius palacium Cornube in principio guerre.

Finit tractatus vtiliſſimus de Venenis. Per Magiſtrum Petrum de Abbano cõpoſitus. Impreſſus Rome. Anno domini. M.cccc.lxxxiiii. die vo penultima Aprilis.

Regiſtrum folioꝝ.

Primum vacat.
Nam vno modo

Pellendi.
inteſtinis

Et linguam.
cocte in aqua.

Abbano Petrus. Tractatus de Venenis. Impressus
Romae (Steph. Plannck) anno domini 1484
die penultima aprilis.
18 ffnch., car goth., 33 ll. In-4°.

Hain *13

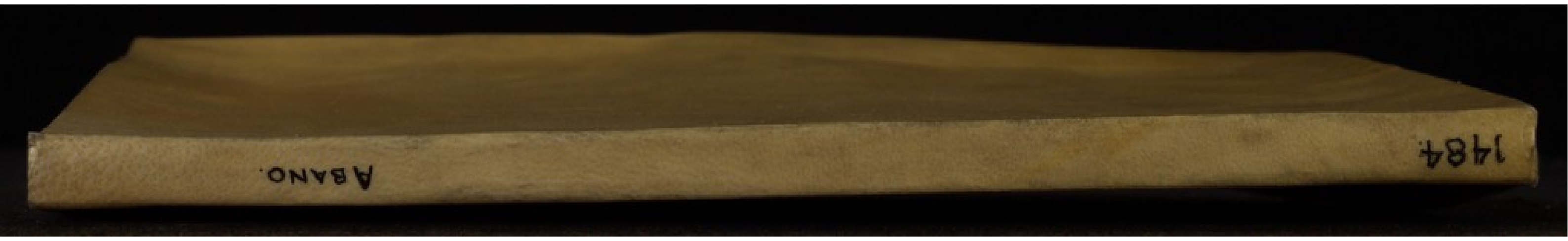
ABANO.
1484.